MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA ART I POLÍTICA

Preu: 30 cèntims - Ronda de Sant Pere, 3 Telèfon 24647 : Subscripció: 3'50 pessetes trimestre

Any VIII. Núm. 386 - Barcelona, dijous, 16 juliol 1936

us recomana el IX Creuer de l'Association Guillaume Budé

Detalls a la pàg. 2 d'aquest número

BIBLIOTECA

Europa arran de l'abisme

VI i darrer

França encara no ho sap, però enguany ha cessat d'ésser la nació que dirigia Europa, i s'ha convertit en un peó, per bé que el més important, en la lluita titànica que es prepara entre l'Alemanya nazi i la Rússia comunista. Aquestes dues fúries, la teutona i la bolxevista, han crescut fins al punt que ara són elles les que dominen Europa i que el Continent ha de triar entre l'una o l'altra.

Sobre aquesta tria reposa probablement la victòria de l'un país o l'altre quan arribarà el «gran dia», car és possible que aleshores les forces dels dos enemics hagin arribat a ésser iguals.

Cada nació té un enemic a la seva esquena. El Japó amenaça la de la Unió Soviètica. Alemanya té França al seu darrera. La Unió Soviètica ha alçat una muralla d'homes, de canons, de tancs i d'avions a fi de protegir la seva frontera manxuriana contra els atacs del Japó. Així mateix Alemanya ha començat a construir una cintura de fortificacions destinada a trencar una agressió per part de França.

Entre Alemanya i Rússia no hi ha cap muralla, sinó un país: Polònia. La tria de Polònia serà la més delicada de totes les que caldrà fer quan li toqui l'hora de decidir-se. Fins que la tria entre Alemanya i Rússia sigui feta per les potències militars del Continent, i fins que aquest arribi a una preponderància marcada en favor d'Alemanya, aquesta hora decisiva serà retardada.

Quines són les posicions actuals de les nacions?

Sobre el paper, el paper dels tractats, l'avantatge sembla pertocar, d'una manera esclafadora, a la Unió Soviètica. Actualment, aquesta ha fet de França la seva aliada, i, per la seva banda, França està aliada a quasi totes les nacions d'Europa.

Es important d'observar que França és el país que ha demanat aquesta aliança a la Unió Soviètica. Es França la qui ha fet la demanda. Són els homes d'Estat francesos, Herriot, Laval, els qui han anat a Moscú. Particularitat que restarà històrica.

Això significava que França rebutjava d'un cop per sempre l'oferta feta per Hitler d'una aliança amb Alemanya. Hi ha acord a reconèixer que Hitler és sincer quan declara que la seva intenció no és pas de fer la guerra a França. Només desitja paralitzarla. Si pogués arribar a aquest resultat mitjançant una aliança, millor. Si no, Alemanya edificaria tot de fortificacions a la regió del Rin. Es el que està fent actualment.

Com que França, per bé que forta de la seva aliança amb Rússia, deixarà penetrar sense resistència les tropes alemanyes en la regió del Rin, l'opinió d'Europa ha estat que França no és decididament ja la nació més poderosa del Continent, sinó que des d'ara aquesta nació és Alemanya, i que França, malgrat les seves demostracions bellicoses, desitja realment la pau, i a tot preu.

Fins i tot al preu d'una aliança amb la Unió Soviètica. França ha refusat l'aliança amb Alemanya perquè temia de convertir-se en una dependència de la Wilhelmstrasse, una nació sense força, una altra Espanya. Ara, diuen els nazis, França ha posat al seu carro l'estrella soviètica, i un dia o altre sabrà què costa servir Moscú.

França, els ciutadans de la qual han perdut més diners a conseqüència de la fallida de les obligacions russes durant la revolució bolxevista que tots els altres països estrangers, ha demanat ajuda al govern que era directament responsable d'aquestes pèrdues. França, el país més burgès del Continent, s'ha aliat amb la nació que precisament s'ha ficat al cap de liquidar pertot la burgesia.

I ho ha fet a fi de completar l'anell militar que rodeja l'Alemanya nazi. Aquest fi ha estat assolit. Però la mesura només seguirà essent eficaç si tot l'anell sencer resisteix. Quines parts, doncs, tenen probabilitats d'aguantar quan es declararà el conflicte?

Dant la volta a Alemanya en el sentit de les agulles d'un rellotge, veiem que l'anell comprèn Polònia, Txecoslovàquia, Romanya, Iugoslàvia, Itàlia, França, Bélgica i Anglaterra. D'una manera o d'una altra, cada un d'aquests països s'ha compromès a aportar el seu ajut contra una agressió alemanya. Però d'ençà de l'adveniment de Hitler, la potència d'Alemanya no ha cessat d'acréixer-se. Aquesta potència cada vegada més gran ha exercit la fascinació que no deixa mai d'engendrar. Al cap i a la fi, i en totes les guerres, cada país desitja primer que res trobar-se del costat dels vencedors.

La posició de Polònia és decisiva. Solament a través de Polònia Alemanya pot arribar a Ucraina, Polònia té compromisos; s'ha lligat a la Unió Soviètica amb un pacte de no agressió, i també n'ha conclòs un altre amb Alemanya. La seva por d'Alemanya no és limitada sinó per una cosa: la seva por de la Rússia roja.

¿Quina serà la reacció de Polònia quan es trobarà de cara a aquesta alternativa: deixar passar o l'exèrcit alemany o l'exèrcit rus? Es evident que no pot pas combatre'ls tots dos. La regió de Polònia que pertanyia a Rússia probablement preferiria deixar passar els alemanys; pel contrari, la que pertanyia a Alemanya potser afavoriria els russos.

Els propietaris polonesos es faran el següent raonament: «Si deixem passar els alemanys, això serà probablement la fi de Polònia en tant que nació, i ens convertirem en súbdits alemanys, però conservarem els nostres béns i la nostra vida. Si deixem passar els russos, Polònia esdevindrà probablement un Estat de la Unió Soviètica, seguirem essent un país, nominalment almenys, però nosaltres, els ciutadans de les classes superiors, ens veurem despullats dels nostres béns, i probablement també de les nostres vides. A més, les fortificacions alemanyes a la regió del Rin impediran probablement França de venir en ajuda nostra contra Alemanya, encara que deixem a l'exèrcit roig venir a socórrer-nos. Doncs, si ens cal sotmetre'ns a Alemanya, certament obtindrem més avantatges declarant-nos aliats seus que no pas enemics seus.»

Els rumors pretenen que Varsòvia tenia la intenció de formar al costat de París, quan Hitler envaí la regió desmilitaritzada del Rin. No obstant, si les classes poloneses privilegiades han de dir llur paraula, Polònia mai no deixarà passar l'exèrcit roig. Això ho sap perfectament l'Alemanya nazi.

Alemanya sap també que Txecoslovàquia, on viuen tres milions d'alemanys, els quals han organitzat un partit nazi extremadament actiu sota la direcció del txec hitlerià Henlein, es troba a hores d'ara en un estat de nerviositat extrema. Tres ciutadans txecs, membres del partit Henlein, no fa gaire que han obtingut escons al nou Reichstag pangermànic de Berlín.

Txecoslovàquia és poderosa perquè posseeix les grans fàbriques d'armament Skoda, però des del punt de vista militar és d'una feblesa perillosa. Incorporada al pla d'alliances soviètic, serviria de terreny d'aterratge als avions russos de bombardeig amb destí a Saxònia. França, en cas de guerra, protegiria Txecoslovàquia atacant Alemanya.

Però, es comencen a preguntar els txecs, de què serviran tots aquests plans quan els alemanys hauran edificat llurs fortificacions, quan França no podrà bellugar-se, quan la Reichswehr ocuparà les fàbriques Skoda i els seus canons antiaeris estaran a punt de rebre els avions soviètics? Europa es pregunta actualment què passaria si els txecs alemanys demanen un plebiscit sobre l'atribució a Alemanya de la porció del seu país on són en majoria, reivindicant els mateixos drets que els habitants del Saar.

Sota la presidència d'aquest ferm lluitador que és el president Benes és inconcebible, com també hauria estat inconcebible en temps de Masaryk, que Txecoslovàquia cedeixi sense resistència a Alemanya. Però les fortificacions alemanyes de la regió del Rin afebliran fins a tal punt la seva situació estratègica, que pot témer des d'ara que sigui ella, i no pas Austria, la qui hagi de rebre el xoc de la pròxima ofensiva alemanya.

Austria segueix vivint al dia, preguntant-se quan haurà de posar-se a cridar *Heil Hitler*! Els dos principals nazis austríacs, Habicht i Frauenfeldt, tenen actualment escó al Reichstag. Cada nou èxit de Hitler augmenta el nombre dels seus partidaris, i el cop de la invasió renana ha exaltat llurs esperances fins a un punt perillós.

Romania restarà fidel a França tant de temps com l'hàbil Titulesco sigui el seu ministre d'Afers estrangers, però quan Romania es trobi aculada a triar entre Alemanya i la Unió Soviètica, les seves classes afavorides faran el mateix raonament que les poloneses.

Iugoslàvia, que és la potència militar més forta de la Petita Entesa, no s'aliarà mai — es pot predir des d'ara amb seguretat — amb Rússia contra Alemanya. S'ha sentit terriblement ofesa de veure que França prenia partit per Itàlia. Un amic d'Itàlia no pot conciliar-se l'amistat de Iugoslàvia. I vetací que Alemanya ha conclòs amb ella un tractat comercial que donarà a Alemanya alguna cosa com el 50 per cent del comerç exterior iugoslau, i una concessió per a construir una nova fàbrica de municions iugoslava, així com un monopoli efectiu de totes les empreses industrials iugoslaves a venir, de tal manera que Krupp es converteix avui en el soci capitalista d'aquesta nació «aliada» de França.

Itàlia, els sentiments de la qual envers França fan de mal definir actualment, no sent pas simpaties envers la Unió Soviètica. França estima que l'amistat d'Itàlia val setze divisions o més, i és probable que pot comptar amb aquest país per a defensar Austria en cas d'agressió alemanya, però d'ençà que ha hagut de lluitar contra les sancions, no està gaire d'humor per ajudar els altres països. No crec que s'hagin de pendre seriosament les seves amenaces d'aliança amb Alemanya; amb tot, Austria és l'única que separa aquests dos països feixistes.

Ara, en haver de parlar de França, és extremadament curiós de constatar la idea que en l'actualitat pren cos a Alemanya, i és que França és el país menys disposat de tots a partir en guerra contra el seu enemic. Hitler va endevinar això força temps abans que el seu estat major, el qual el previngué del perill d'una ofensiva francesa en cas que ocupés la Renània.

Però França no partí pas en guerra quan Hindenburg, predecessor de Hitler, pujà al poder. No declarà la guerra, i es deixà arrencar el seu consentiment, quan Alemanya es negà a pagar les reparacions. Tampoc no hi amenaçà quan Hitler prengué el poder, quan el Reichstag fou destruït pel foc o quan els nazis esdevingueren totpoderosos.

No respongué quan Hitler esquinçà les clàusules militars del tractat de Versailles, anunciant la renaixença de l'exèrcit alemany, ni quan Alemanya abandonà la S. de les N., ni quan els alemanys van fer, a l'últim, el que França havia declarat sempre que no suportaria, ocupant militarment la Renània i estripant el pacte de Locarno.

França no ha atacat mai Alemanya en l'època en què aquesta era feble. «Per què — diuen els alemanys — hauríem de témer que ens ataqui ara que som forts? Per què es llançaria a la guerra, si nosaltres no l'ataquem..., sobretot si la voltem de forts?»

L'anell que encercla Alemanya sembla doncs ben feble. Considerem, per últim, la situació d'Anglaterra. Alemanya no es batrà mai de bona gana contra Anglaterra. Però Anglaterra esdevindrà un factor a tenir en consideració només quan la guerra s'haurà desencadenat. El dilema d'Anglaterra és que no anuncia mai les seves intencions a temps per a prevenir la guerra.

L'anell que rodeja Alemanya és un anell de paper. En l'instant decisiu o abans i tot, els aliats més potents de Rússia abandonaran una causa que és la d'aquell comunisme la vinguda del qual a conseqüència d'una guerra temen tots. Els aliats més febles sucumbiran a l'atracció de la potència com més va més considerable de l'Alemanya nazi.

Durant aquest temps tots els conflictes secundaris d'Europa es mantenen gràcies al gran conflicte a venir. Es possible que d'un moment a l'altre un conflicte en aparença sense importància es converteixi en un abrandament mundial, però fins que els exèrcits estiguin a punt i les posicions aclarides, aquest «conflicte lògic i inevitable» no es desencadenarà pas. La tensió europea actual no s'agreujarà fins a fer-se inaguantable sinó a partir de l'estiu de 1937.

H. R. KNICKERBOCKER

(*Copyright Opera Mundi*)

MIRADOR INDISCRET

Un que no bada

El president Companys, en una de les entrevistes amb els periodistes, donà compte darrerament de la tasca que el Parlament de Catalunya es proposava desenrotllar abans de les vacances.

—Hi ha entre altres—digué—la llei de censos...

I un periodista, que és a la vegada funcionari de la Generalitat, interrompé:

—D'ascensos?

Escena de carrer

Per un carrer del districte V es queden davant per davant un auto particular i un taxi que venien en direcció oposada. El que guiava el cotxe particular salta a terra i emprèn el taxista amb un escàndol que acaba així:

—Es que vós no sabeu amb qui parleu! Sóc En Vàchier.

Aleshores, el taxista, que també ha saltat a terra, adreçant-se al grup de badocs que ràpidament s'ha format, crida:

—Mirin-se'l bé, senyors! Es el senyor Vàchier, que no sap circular per la seva mà!

El xofer del conseller

El conseller de Justícia senyor Pere Comes té un xofer molt trempat. Quan es feren les presentacions entre el conseller i el xofer, el primer preguntà:

—Com us dieu?

—Quinto.

—Carles?

—No, Josep.

—Quina llàstima que no us digueu Carles Quinto.

* * *

Un dia el conseller hagué d'anar a Berga, la seva ciutat natal.

El xofer anà a dinar a una fonda acreditada pel bon menjar i beure. Va dinar en companyia d'un capellà, el qual, molt intrigat, féu diverses preguntes sobre la vida privada del conseller de Justícia.

—I aquest cotxe en què ha vingut és de la seva propietat?—demanà el sacerdot.

—No, és del bisbe—contestà el xofer.

* * *

Val a dir que el cotxe desperta l'admiració àdhuc del propi xofer. Figureu-vos que és el que tenia En Foronda, a l'època de l'Exposició. Res d'estrany, doncs, que un dia que a la carretera de Vilafranca un Ford el molestà una estona demanant pas, l'home digués, despectivament:

—Passa, *Jesús del Gran Poder*!

Alcalde mut

Va celebrar-se al Poble Espanyol una revetlla a benefici de l'Ajut dels Artistes.

Tot el Poble Espanyol va passar a mans de les autoritats artístiques. L'Opisso feia d'alcalde amb tota la prosopopeia del càrrec. La seva gestió a l'alcaldia la va condicionar tal com transcrivim:

—Aniré allà on vulgueu: a les tavernes, als llocs de mal viure, faré fins de radical; però no em vingueu amb fer discursos.

Un número que potser hauria resultat interessant

El programa anava desgranant-se amb algunes falles de poca qualitat. Això motivà algunes intervencions del públic, que desmaiaven la joia infantívola d'alguns dels organitzadors. Varen servir dos «crims de Cuenca». La primera versió feta per En Moragas i la segona per dos idonis autèntics que acabaren la paciència del públic.

En Bescós, autoritat màxima d'aquesta festa, va sortir per a fer retirar els dos comparses del crim. L'aspecte que prenia la qüestió va engrescar el públic, que fins començava a fer alguna rialleta.

Quan ja començaven a cedir, un espectador reclamà que continuessin. Un del costat va replicar-li que ho feien massa malament, però l'espectador protestatari volia que la cosa s'emboliqués i així sortiria un número per fer riure.

Com dimití l'alcalde

L'Opisso a dos quarts de dues de la matinada va veure que el carro anava pel pedregar. Es va amagar en un recó del carrer dels Penitents i va desfer-se de la vara i del barret de copa. Quan el veieren els amics sense la indumentària ni la caracterització, li preguntaren:

—Que ja no feu d'alcalde?

—He renunciat—va replicar l'Opisso—. Tenia por d'un cop de poble.

Nova població

En algun diari barceloní, en una notícia referent a l'onada de calor que ha caigut damunt Nordamèrica, es deia:

«A Fahrenheit, Estat de Dakota, la calor és tan terrible que el termòmetre ha arribat a marcar 105 graus.»

Funcionari desconegut

Aquesta relliscada féu recordar, en una tertúlia de periodistes, aquella altra notícia famosa que un taquígraf traslladà així a les quartilles:

«Ha estat nomenat director d'Higiene el senyor Pecuaria.»

Francos Rodríguez, aeronauta

Però la relliscada més bonica en aquesta matèria pertany, sens dubte, a un periòdic de províncies on, fa una vintena d'anys, aparegué aquesta sensacional nova:

«*El ilustre jefe del partido liberal, señor conde de Romanones, preocupándose de todo cuanto significa progreso de las ciencias, acaba de adquirir un magnífico montgolfier, que será tripulado por el arriesgado aeronauta señor Francos Rodríguez.*»

El telegrama que havien rebut al diari deia, en pocs mots, que Romanones havia comprat *El Globo*, i que el dirigiria Francos Rodríguez...

La reserva

A propòsit de l'exposició celebrada suara a la Pinacoteca per Hermen Anglada, varen preguntar al pintor Grau Sala què li semblaven les obres del dit pintor, i va contestar molt seriosament:

—Permeteu-me que em reservi d'opinar.

Enviat especial

El corresponsal a Espanya de la *Kölnische Zeitung* tramet al seu diari uns reportatges entusiastes d'un viatge que està fent per Andalusia.

Per ells ens assabentem, amb satisfacció, que entre altres esdeveniments, el susdit corresponsal va estar de visita a la finca de don Juan Pedro Domecq i prengué part en un àpat, en el qual eren presents la família de l'amo, els dependents i fins el barber (potser es tractava del cèlebre barber de Sevilla).

Don Juan Pedro, tal vegada per honorar el distingit hoste del Tercer Reich, va acabar l'acostumat brindis amb un visca al Führer i un altre al Duce. Si el Führer i el Duce són afavoridors de la casa Domecq, no ho sabem, ni ho creiem massa, donat llur nacionalisme aferrissat. Però és possible que don Juan Pedro prefereixi pagar impostos als dictadors que a la República Espanyola.

En tot cas, si algun visca a la República Espanyola fou pronunciat en l'àpat, el corresponsal de la *Gaseta de Colònia* no n'ha comunicat ni paraula al seu diari.

Reclamació curiosa

Al departament de cèdules de la Generalitat es presenta un subjecte renegant contra el govern, la República i l'Esquerra.

—A veure si hi ha dret! — exclama —. L'any passat, jo pagava sis rals de cèdula, i aquest any me'n volen fer pagar vint-i-quatre pessetes. Si això no és robar al ciutadà! Ves què hi he guanyat, jo, amb el triomf de l'Esquerra!

Un funcionari, molt amatent, l'atén, consulta unes dades i li fa veure que l'Administració, l'any passat, li feia pagar una cinquanta perquè estava rellogat, i aquest, li fa pagar vint-i-quatre pessetes perquè ara ha llogat un pis a nom seu, pel qual paga mil dues centes pessetes l'any.

—Aquesta sí que és bona! — respon llavors el que reclama —. De manera que l'any passat, que jo era solter, i passava amb una cambra que tenia llogada per vuit duros, la cèdula em costava sis rals! I aquest any, que he de mantenir la dona i pagar vint duros de pis, em carreguen vint-i-quatre pessetes! No, si quan jo dic que els pobres, cada vegada que canvia el govern, hem de pagar més impostos!

L'empleat no es va voler enfadar. Li va aconsellar que llogués un pis al Passeig de Gràcia i que així, pagant mil pessetes de lloguer cada mes, era possible, segons la seva teoria, que no tan sols la Generalitat li rebaixés la cèdula, sinó que potser li daria una subvenció i tot...

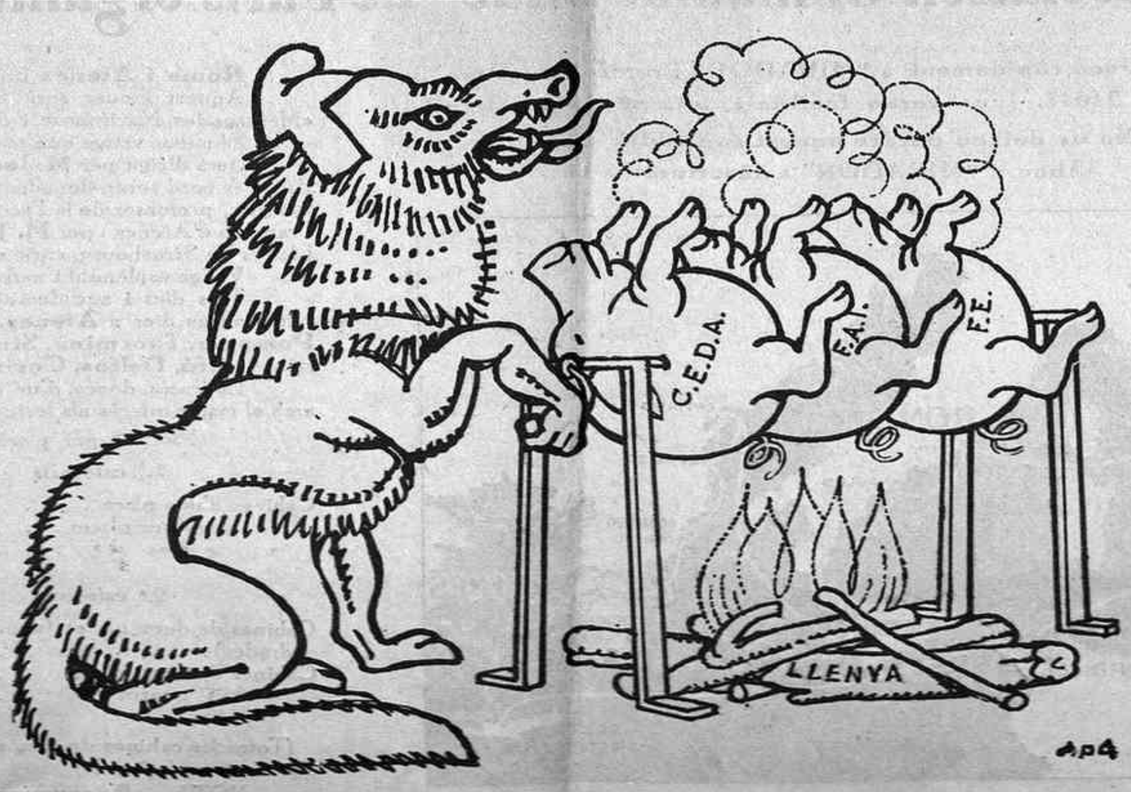

Una revolució en el conte dels tres porquets

(c) Ministerio de Cultura 2006

CRISTIANS, ARABS I JUEUS (*)

Les veus de Palestina

Ja des dels primers mesos de la guerra, anglesos, francesos i russos començaren a determinar llurs lots respectius en el desmembrament de Turquia, resultat inevitable de la victòria que esperaven.

A qui tocaria la Palestina? D'un costat, la geografia i la història d'aquest país anaven estretament lligades a la Síria, regió la qual ningú no gosava discutir a França, que, de tants segles, hi feia sentir la seva influència. D'altra part, a Anglaterra li feia molt poca gràcia haver de tenir els francesos de veïns en la frontera d'Egipte; a més, aquesta tenia la idea de crear — sota la seva protecció, naturalment — un gran imperi àrab que uniria les Indies a la Mediterrània, i a aquest fi ja havia entaulat negociacions amb Hussein, reietó d'Aràbia, al qual havia promès la sobirania de tots els països de llengua àrab.

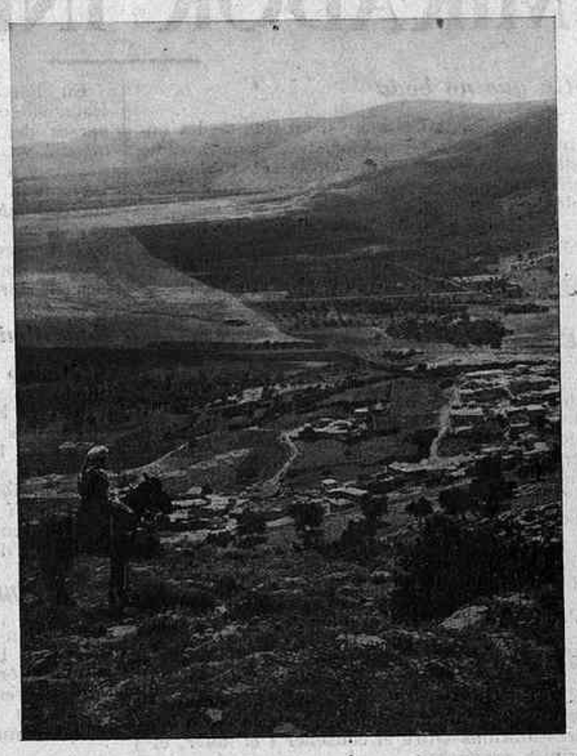

La plana d'Esdrelon

Era quelcom de ben delicat voler descartar els drets de França sobre una terra de la qual, ja des de Carlemany i per especial interès de l'Església, tenia cura de la guarda —més o menys efectiva—dels Sants Llocs. La diplomàcia britànica, però, començà per aconseguir que es consideraria Palestina com deslligada de Síria i esdevindria un país neutre, amb una administració meitat francesa, meitat anglesa.

El primer pas estava donat. Després, les reivindicacions sionistes donaren a Anglaterra l'ocasió per a escamotejar del tot la Palestina a França.

Temps feia que els sionistes havien organitzat una vasta propaganda per a fer valer els seus drets envers un sòl que Israel havia considerat sempre com seu. El sionista, doncs, s'indignà a la sola idea que es volgués internacionalitzar la terra dels seus avantpassats i reclamà amb energia que a Palestina es creés un Estat jueu sota la protecció britànica. El petit centenar de persones que a Londres formen l'opinió pública acolliren benevolentment aquest projecte, el qual, naturalment, tenia les millors raons per a interessar-los.

Així fou com, als ulls de l'univers jueu, Anglaterra prengué ràpidament la figura d'una potència desinteressada, disposada a reparar una injustícia vella de dos mil anys. A més, l'actitud del sionisme envers ella li era profitosa, car mai no és de menysprear la simpatia, i sobretot la finança, d'Israel.

Poc temps després, Balfour, ministre dels Afers estrangers de Britània, proposà a lord Rothschild una declaració en la qual es considerava Palestina com «la llar nacional de la població jueva». Però els grans jueus londinencs, temerosos que se'ls pogués considerar suspectes de poc afecte a llur pàtria d'adopció, començaren a protestar d'aquest mot «nacional». I fou llavors que el Foreign Office, extremadament exaltat per la causa d'Israel, més sionista que els mateixos jueus, decidí tirar endavant el projecte i com, després d'haver aconseguit el concurs del president Wilson i l'ajut, no gaire entusiasta, del govern francès, en data de 2 de novembre de 1917 adreçà a lord Rothschild una nova comunicació, el text de la qual, desproveït de formulismes diplomàtics, venia a dir així: «El govern britànic considera favorablement l'establiment a Palestina d'un *home* nacional per al poble jueu, i posarà els seus esforços per a la ràpida realització d'aquest projecte. Això, però, sobreentenent que no posarà en pràctica res que pugui perjudicar els drets civils i religiosos de les comunitats no jueves existents a Palestina o al dret i situació política de què gaudeixen els jueus en altres països.»

Dos anys més tard, a Cannes, els aliats acceptaven la proposició de confiar a Anglaterra el mandat de la terra palestina. França quedà descartada dels Sants Llocs. Els anglesos havien guanyat la difícil partida, i els jueus cregueren haver-la guanyada també. I per això, d'Alemanya, Romania, Polònia i Rússia es llançaren per milers a l'assalt de Jerusalem.

* * *

Llur arribada no complagué ningú, ni els musulmans, ni els cristians, ni els vells jueus del Mur dels Planys.

Asseguts sota l'alzina de Balata, prop del pou de Jacob, i mentre anàvem xarrupant unes tasses de cafè, un xeic àrab de Naplusa, el nom del qual no fa al cas, em deia amb to amargat:

—Hom hauria dit que Balfour, d'un cop de ploma, havia volgut suprimir els set-cents mil àrabs que habitaven el país. Són tretze les centúries que fa que som ací, Jerusalem és nostra i l'hem feta la reina de les ciutats, una de les quatre del Paradís, junt amb la Meca, Medina i Damasc. De tots els indrets del món és el més a prop del cel; els qui l'habiten són veïns de Déu, i morir en ella és morir en el Paradís. Els sionistes diuen que el seu retorn és legítim, car foren expulsats d'ací per la violència, la qual no crea drets a ningú. Això és cert, però també ells s'establiren ací per conquista. Llur pàtria d'origen és la Caldea, l'Eufrates. Abraham mateix així ho reconeixia quan, habitant de Canaan, feia anar a cercar a Caldea la muller per al seu fill; i la Bíblia entera està curulla de les lluites que llurs reis entaularen per apoderar-se de la contrada. També un dia nosaltres veníem a establir-nos-hi. Però, és que la nostra conquista del país és menys legítima que la seva? Mai no se'ns ha acudit reclamar l'Andalusia pel sol pretext d'haver-hi, durant vuit segles, desenrotllat la més brillant de les civilitzacions. Doncs, per què ara es fa la iniquitat de voler substituir ací un poble viu per un poble mort? Es que els sionistes han vessat llur sang per la reconquïsta del país? On són llurs màrtirs, llurs morts? Durant tota la guerra hem combatut al costat dels aliats; ells, sobretot Anglaterra, ens feren creure en la creació d'un gran imperi àrab i ara, com a recompensa als nostres sacrificis, ens lliuren a aquests estrangers. Car, a la fi, això és. Veure'ns obligats a rebre l'immigrant, considerar-lo com un igual en el nostre territori i deixar-nos imposar oficialment la seva llengua. Cert, potser això no és prou per a dir que estem sotmesos, però ningú no negarà que és la renúncia a ésser l'amo en casa pròpia. I quan aquesta gent, vinguda d'arreu, seran en el nostre país en nombre de tres o quatre-cents mil, amb llurs inesgotables recursos i llur subtilitat, què esdevindrem nosaltres els àrabs? Llurs esclaus en un país ben nostre.

Autèntica vista d'un grup d'àrabs llançant-se a l'atac

Una altra vegada, en un antiquíssim convent grec prop de Jericó, no molt lluny de les ribes del Jordà, vaig tenir ocasió de parlar sobre el mateix assumpte amb el cap de la comunitat, un simpàtic i intelligent vellard que vivia a Palestina des de la seva adolescència. Era l'hora del sol ponent, i anàvem amunt i avall del pati d'aquell convent-alfòndic, amb les mans a l'esquena.

Aquest home va parlar-me així:

—Segle darrera segle hem vist els soldats turcs fer la guarda al Sant Sepulcre. Ara, pel que es veu, s'ha fet la darrera de les croades per a substituir els musulmans pels jueus. Aquests han vingut a Terra Santa animats d'un esperit que Jesús condemnaria. Hom no sap fins on els portarà llur fanatisme. No és de preveure que se'ls vegi de nou allà dalt, al temple reconstruït, per sacrificar-hi a Jehovà. Que jo sàpiga, cap Messias no ha vingut per abrogar per a ells l'antiga llei; pel contrari, no s'amaguen de dir que Jehovà no els interessa. Què s'ha d'esperar doncs del seu judaisme sense fe? La humanitat, la justícia, el que ells en diuen el pur esperit judaic, són uns ídols terribles, i tots sabem les violències que poden desencadenar aquests dos terribles mots. Creients o no, aquesta gent que fa dos mil anys que es consideren perseguits per les nacions cristianes, no es sentiran temptats, una vegada es considerin potents, de pendre llur revenja en l'indret originari de llurs misèries?

Un altre dia vaig anar al barri que, a Jerusalem, habiten els jueus de Samarkanda. Allà em vaig dirigir vers un pati desnivellat, bastant ample, on l'herba creixia als peus d'unes acàcies plenes de pols; el rodejaven unes cases accessibles per mitjà d'unes escales que grinyolaven quan s'hi pujava. Vaig entrar en una habitació acabada de pintar amb calç blavosa, des d'on, per una estreta finestra defensada per gruixuts barrots de ferro, albirava la calcinada davallada, sembrada de tombes, de la Vall de Josafat. En aquesta habitació vivia un vell rabí, un d'aquests vellards les idees i pensaments dels quals són vells com la mateixa Jerusalem. Amb una mica d'angúnia jo el veia, cofat amb el seu caftan negre, llarg, magre, inacabable; el seu rostre era tan blanc que amb prou feines es podia saber on començava la seva barba blanca. La seva veu mai no s'animava en parlar, però el seu esguard conservava l'esclat apassionat de la seva joventut, vull dir de les velles èpoques. Jo l'escoltava ben sol, però hauria jurat que a través de l'estreta finestra tots els morts de la Vall s'aixecaven de llurs tombes per venir a escoltar les seves paraules.

—Som els esclaus del Senyor. La vella llei jueva val per l'eternitat. Quan els hebreus acceptaren l'esclavatge, llur destí fou irrevocablement fixat. El bé i el mal sols vénen de Déu. I vetací com ara vénen uns insensats que volen reemplaçar l'Etern i reconstruir Jerusalem. Llur Messias és Anglaterra; però, és que ja s'ha expulsat els cristians i els musulmans? Ni han reconstruït el Temple, ni reedificat el Sant dels Sants, ni fet de nou l'altar dels holocaustes del cim de la muntanya Moriah. El fet de permetre als jueus d'establir-se a Palestina és menys que res. La gent veritablement piadosa no necessitàrem d'aquest permís per a venir-hi. Ai, que l'infortuni dels segles segueix pesant damunt la Ciutat Santa i a tot l'antic dolor s'hi afegeix el d'avui i nous pecats s'acumulen als vells pecats d'Israel. Aquests jueus el rostre dels quals és ja prou per ofendre l'Etern, aquests jueus afaitats com porcs, porten la impietat. Obren escoles on es pronuncien tots els mots menys el de Jehovà. A base d'un pretès saber, empren tothora la sagrada llengua de l'oració i, ben aviat, si això continua, faran bramar els ases en hebreu. La Ciutat estaria encara dempeus si no s'hagués violat el Sabbat. Ells, però, no el volen respectar. Ni tampoc van a pregar a les sinagogues, ni a plorar als peus del Mur. L'Etern, benèit sigui, que ens deslliurà del Faraó, ens sostragué de Babilònia i la captivitat i ens ha conservat intactes i purs entre els gentils, ens salvarà d'aquests jueus plens d'orgull que han retirat llur confiança en les promeses del Senyor i que han arribat ací portant, no el Talmud i la Thora, sinó l'evangeli de Karl Marx...

Pastors àrabs de Samària

Llavors, amb el seu llarg dit — un os — assenyalà, a través de la finestra, la Vall de Josafat i tots els segles de mort acumulats sota les seves pedres.

—...Els jueus que reposen allà han esperat sempre el Messias. Nosaltres l'esperem també, i d'altres l'esperaran encara. Però aquests jueus que han vingut no seran els que reconstruiran Israel.

Al modernissim cafè Viena de la nova Jerusalem, davant una taula on assaboríem uns *ice-cream*, un jove enginyer sionista, nadiu de Transilvània i bon amic meu, em parlava amb una entonació de veu en la qual traspuava l'orgull del que es troba allí com un amo que torna a casa després d'una llarga absència:

—Què és Palestina? Per a tota persona raonable és la terra d'Israel, allà on nosaltres hem creat idees que han valgut i valen per a la humanitat entera. Foragitats d'ací, les nostres misèries i el nostre anhel, que han durat vint segles, són suficients perquè ens creguem amb raó de sobres per ocupar el país, potser encara amb més justificació que si hi haguéssim viscut. Se'ns demana on són els nostres màrtirs, els nostres morts, com si no fos prou sabut que la nostra sang ha estat vessada arreu. Cert és que els àrabs poden dir que són ací fa tretze segles, però caldria demanar-los què hi han vingut a fer, car les terres segueixen essent ermes i llur cervell és més eixorc que les sorres i els roquissers del país. Digueu, què hi han fet a Palestina? Què n'han fet d'aquesta terra d'abundància de la qual tant ens diu la Bíblia? Veritat és que cal molta voluntat per retrobar els bells trets d'abans; però, malgrat tot, el vell rostre conserva encara quelcom de la seva desapareguda beutat. En pocs anys, nosaltres hem fet més que ells en segles. El millor ordi neix a Gaza, arran del mar; els tarongers, amatllers i vinyes han tornat a Saron; al peu de Nazareth, la plana d'Esdrelon produeix el sèsam i el blat. La vall del Jordà podria esdevenir fertilíssima si ens deixessin aprofitar les aigües del Tiberiades. Les muntanyes de Judea, tan aspres i calcinades, un temps foren una successió de terrasses els vestigis de les quals es troben a cada pas; nosaltres volem refer aquestes terrasses per a suspendre-hi jardins. Enamorats que estem d'aquest país, amb el nostre entusiasme i les nostres energies podem tornar a donar vida a aquest vell i esgotat sòl, enterrant als aiguamolls i als sorrals esforços titànics i quantitats immenses, com ningú més no podria esmerçar-hi. Arreu del món existeixen terres fèrtils i, sobretot, més sanes, però per a nosaltres jueus no n'hi ha cap altra de més bella, més rica i més saludable. Ací sentim una atracció al treball com no ens seria possible trobar-la en cap més altre indret, car en reanimar aquesta terra és com si fos el nostre esperit i la nostra ànima el que ressuscitéssim. Quan vivíem entre cristians, tots els nostres esforços eren per a fer-nos acceptar, sense saber veure que cessàvem d'ésser jueus per a esdevenir un no sé què de menyspreable per a vosaltres, ensems que infidels a nosaltres mateixos; i en els nostres *ghettos* de Romania i Rússia érem uns morts vius lligats per prescripcions imbècils que en una època podien tenir utilitat, però que ara mancaven de sentit comú. Tot això ha passat, com també s'ha acabat el temps dels rabins; ells ens ofegaren amb la lletra de la Llei i feren de nosaltres un poble miserable com el que pots anar a veure als vells barris d'aquesta ciutat. Tant musulmans com cristians poden romandre tranquils, car no hem vingut ací per a ressuscitar-hi un judaisme intransigent i provocador. Cap sionista no ha pensat insultar el Sant Sepulcre o destruir la mesquita d'Omar per a reconstruir-hi el Temple; cap dels nostres voldria recomençar els sacrificis de vedelles, anyells i colomes. Són d'altra mena les coses que venim a fer. El geni d'Israel, perdut durant l'exili, té dret a tenir un indret on poder-se desenrotllar, i això no pot pas fer-se al Cel, baldament fos als peus de Jehovà, sinó que ha d'ésser a la Terra, a Palestina i dins el cor del poble jueu.

Aquestes són les veus de Palestina. Manca l'anglesa, però és que Britània roman sempre callada.

* * *

En desembre de 1919 un grup d'àrabs baixà del mont Carmel, cada un d'ells amb un garrot a la mà, precedit per la verda bandera del Profeta. Arribats a Haiffa, es pararen a la vora del mar, des d'on brandaren llurs armes.

A la rada es balancejava un vaixell.

Eren els primers sionistes que arribaven a Palestina.

J. G.

(*) Vegi's el número anterior.

FITO
CAMISER ESPECIALISTA EXIT EN LA MIDA
JAUME I, 11 Telèfon 11656

"Association Guillaume Budé" de París organitza el seu creuer anual

Adreceu-vos ràpidament a "MIRADOR" Ronda Sant Pere, 3, Telèfon 24647, i us seran facilitats tota mena de detalls.

No us deixeu perdre aquest esplèndid creuer.

Aneu a "MIRADOR" a inscriure-us-hi.

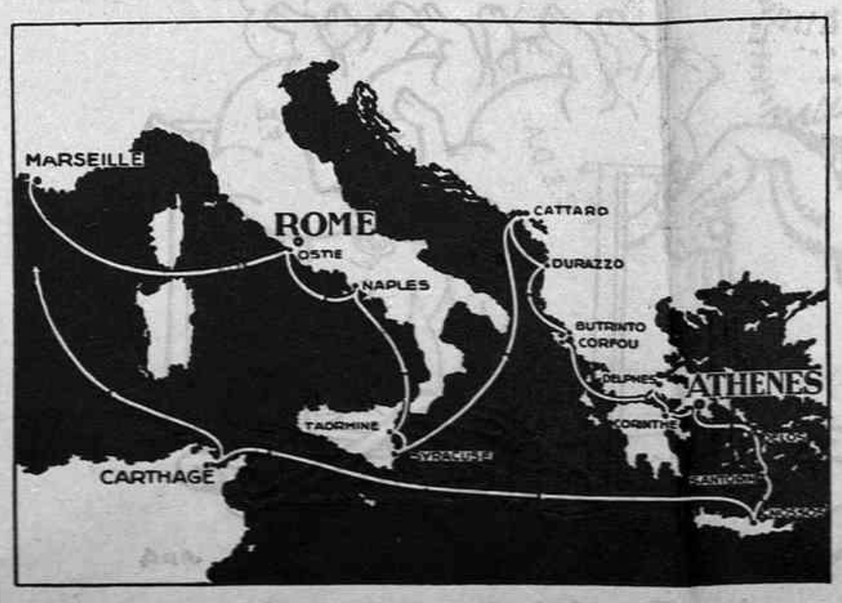

Itinerari del creuer de l'Association Guillaume Budé

Roma i Atenes unides en el mateix itinerari.

Aquest creuer serà fet a bord del **N. N. Théophile-Gautier** de les «Messageries Maritimes» i durarà des del **23 d'agost** fins al **14 de setembre.**

El millor viatge que podeu fer aquest estiu.

Serà dirigit per **M. Jean Malye**, delegat general de l'Association Guillaume Budé. A bord seran donades conferències interessantíssimes per **M. André Boulanger**, professor de la Facultat de Lletres de Strasbourg, antic membre de l'Escola Francesa d'Atenes i per **M. Jean Gagé** «maître de conférences» a la Facultat de Lletres de Strasbourg, antic membre de l'Escola Francesa de Roma.

Viatge esplèndid i inoblidable.

Tres dies i mig de sojorn a **Roma**, després d'haver desembarcat a **Ostia** i tres altres dies a **Atenes.** Entremig les altres escales: **Nàpols**, amb la visita a **Pompeia, Taormina, Siracusa**, les **Boques de Cattaro**, la costa d'**Albània, Corfú, Delfos, Corint, Delos, Creta**, i finalment **Cartago.**

Es tracta, doncs, d'un creuer magnífic, que no ens sabríem estar de recomanar amb el major interès als lectors de **Mirador.**

(PREUS per plaça)

1.ª categoria

Cabines d'una plaça	Fr. 6.500
» de dues places . . .	» 6.000
» » tres » . . .	» 5.250

2.ª categoria

Cabines de dues places (quadrades)	» 4.750
Cabines de dues places . . .	» 4.500
» » quatre » . . .	» 4.000

(Totes les cabines de primera i segona classe són exteriors.)

«Turista»

Cabines exteriors de dues places	Fr. 3.500
Cabines interiors de dues places	» 3.250
Cabines exteriors de quatre places	» 2.950

Reservades per als estudiants

Cabines exteriors de tres i quatre places.	Fr. 2.950
Cabines interiors de tres i quatre places.	» 2.600
Cabines interiors de dues places	» 2.600

NOTA. — En aquests preus no estan compresos els viatges Barcelona - Marsella i Marsella - Barcelona.

(c) Ministerio de Cultura 2006

EN EL DESÉ ANIVERSARI

Ramon Turró

Ha fet deu anys de la mort de Ramon Turró, veterinari, fisiòleg, bacteriòleg, psicòleg i filòsof, popular—en el seu temps—pel foc que posava en la defensa dels seus punts de vista, passió que recorda la que també hi posaven dos ilustres catalans medievals: Ramon Lull i Arnau de Vilanova.

No s'ha escrit la seva biografia i passaran anys abans no pugui ésser llegida per la gran quantitat de *potin* noucentista que cal incloure-hi.

Fins als quaranta-cinc o cinquanta anys, Turró anà curt de diners. Quan era jove, per a satisfer la seva melomania — reduïda per altra banda a les sarsueles — anava sempre a entrada general. No tenia però això molta importància per a ell, ja que abans d'entrar al teatre comprava *El Noticiero* i se l'empassava durant la representació, de la qual es desinteressava.

Les seves distraccions i manies—com en molts savis—eren nombroses. Així, un bon dia comparegué molt de matí al Laboratori Municipal que dirigia i es posà a controlar al microscopi una feina que havia emprès. Al cap d'una estona, sentí que un alè càlid li bufava el clatell; en tombar-se, topà amb el morro d'un camell, aficionat, pel que es veu, a la bacteriologia. Era que la vigília hom havia detingut uns gitanos que duien aquell animal, i els que efectuaren la detenció, no sabent on tancar-lo, el conduïren a aquell lloc; era tan aviat que encara no s'havia presentat cap mosso i Turró en entrar no s'adonà de la presència de la bestiassa.

En una altra ocasió, treballant amb un líquid que contenia el bacil productor del carbuncle, n'hi caigué una gota en un dit. Turró, que deia que després de posar-ne una gota sobre la pell encara es trobaven exemplars del microbi al cap de vuit dies, mobilitzà immediatament tots els antisèptics acreditats o per acreditar; el *clou* fou, però, quan l'endemà es presentà al Laboratori amb un dit acuradament embolicat com si hi tingués una extensa ferida. Resultà... que s'havia embolicat el dit de l'altra mà.

* * *

En 1914, hi hagué una seriosa epidèmia de febre tifoide a Barcelona. El Laboratori Municipal, del qual Turró era director, avisà oportunament que l'aigua estava infectada; malgrat tot, passaren dos dies abans no es donà l'ordre de tancar la deu.

Pel mateix temps s'estava discutint a l'Ajuntament l'adquisició d'aigües per a la ciutat; un sector de la corporació proposava conduir a Barcelona les del riu andorrà Balira i un altre sector—en el qual figuraven Lluhí i Rissech i Abadal—defensava la conveniència d'aprofitar les aigües que ja servien per a aquest objecte: Llobregat, Dos Rius i Montcada. La conducció d'aigües infectades en aquesta epidèmia era la corresponent a les darreres i això s'aprofità per a desacreditar la segona tendència del consistori.

Una conseqüència de l'epidèmia fou la repercussió que tingué en una sessió de l'Acadèmia i Laboratori de Ciències Mèdiques de Catalunya—aleshores a la Portaferrissa—, en la qual hom volgué posar Turró a la picota, presentant contra ell una proposició de censura. Els seus deixebles i amics Pi i Suñer, Bellido, Cervera, patien d'angúnia en veure com els defensors de la proposició atacaven Turró, el Laboratori Municipal, la conducta dels funcionaris i els treballs que en aquell centre s'efectuaven. Quan acabaren, s'aixecà Turró i d'una a una engrunà les acusacions que s'havien formulat, recollí l'adhesió de l'assemblea i hom veié fugir dissimuladament els organitzadors de la conxorxa.

En sortir, Leandre Cervera li digué:

—Si sapigués com ens ha fet suar avui!

I Turró, oblidant la mala estona i recordant només l'èxit personal, respongué:

—Però ha estat molt bé.

La seva dialèctica cal atribuir-la a la seva formació espiritual. Era fadrí extern d'una casa de Malgrat i, com molts altres, hom el féu començar a estudiar per capellà; no sentia, però, cap vocació eclesiàstica i va deixar-ho córrer; emprengué aleshores dues carreres: la de filosofia i lletres i la de medicina; quan li faltava només una assignatura per a acabar la darrera, trobà insuportable haver d'ésser examinat pel catedràtic de Medicina legal, Valentí i Vivó, i no va ésser metge. Més tard, hom insistí tant que procurés tenir un títol acadèmic, que en dues convocatòries va fer-se veterinari a Santiago.

Tot això explica també que — a part del seu talent natural — un veterinari posseís coneixements de medicina humana i de filosofia en quantitat superior a la que és habitual en aquells professionals.

* * *

Un vespre, sortint de l'Acadèmia de Medicina on acabava de donar una conferència sobre la seva teoria de la immunitat, que invalidava la denominada de les «cadenes laterals» de l'investigador alemany Ehlich, s'acostà a Turró el catedràtic de la Facultat de Medicina don Martín Vallejo y Lobón i li digué:

—*Me ha fastidiado usted, don Ramón. ¡Con los chicos que habré «cateado» por no saber la teoría de las cadenas laterales!*

L'escolàstica interpretà la psicologia aristotèlica dient que l'ànima està constituïda per tres potències: vegetativa, sensitiva i intellectiva, de les quals la primera és fonament de la segona i aquesta de la tercera; resulta, així, que la intelligència seria una conseqüència indirecta de la vida vegetativa.

Turró elaborà una teoria sobre els orígens del coneixement que ve a ésser una mena de demostració dialèctica i experimental d'aquesta doctrina. Ell deia: Nosaltres comencem a conèixer el món exterior per-què és apte per a nodrir-nos. L'infant quan neix no sap res dels objectes que el rodegen i no n'adquireix coneixement fins que una necessitat interior i cega li fa cercar, per tempteigs, en el món exterior, quelcom que una vegada ingerit, satisfaci aquella necessitat; els tempteigs i l'ingrés d'això nutritiu afecten els seus aparells sensorials externs i creen els primers coneixements en passar les sensacions a la intelligència, en una etapa posterior o percepció.

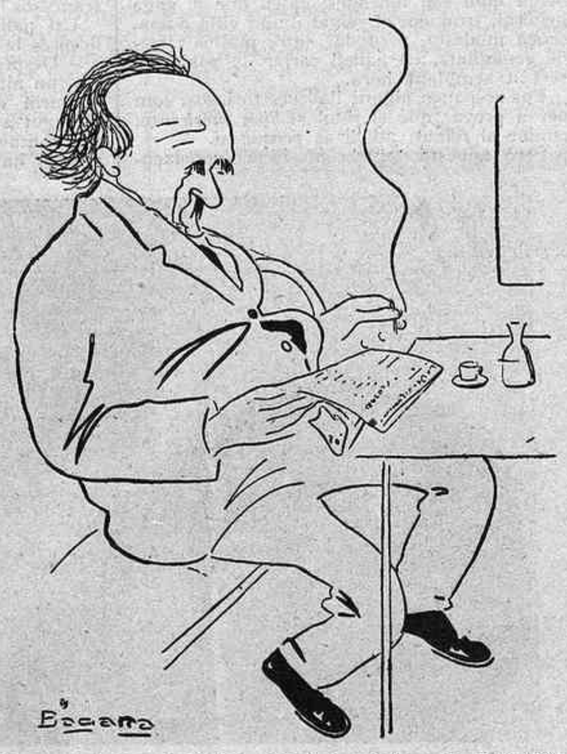

Ramon Turró a la Maison Dorée (caricatura de Bagaria)

Aquesta teoria té exactament el mateix valor que la de Freud que fa de bona part del contingut mental una conseqüència de les necessitats sexuals. Les opinions de Freud han obtingut, però, una difusió universal, mentre que les de Turró són conegudes de pocs. Diverses circumstàncies han contribuït a la postergació del filòsof català: les enemistats que en vida va congriar-se Turró, el poc interès del nostre país per a la producció filosòfica, l'ésser les idees freudianes una justificació o excusa per a moltes debilitats humanes i, per damunt de tot, el fet que Freud és jueu i els nuclis intellectuals hebreus de tot el món s'ajuden i propaguen mútuament llurs produccions.

Una i altra teories, però, són igualment parcials i això ha fet possible que a Alemanya, amb el nou règim polític, hom substituís la concepció psicològica freudiana per la de l'ari Jung, el qual troba que la base de la psique—a més del factor vegetatiu sexual o famolenc, però sempre egotista—hi ha un «inconscient collectiu». Aquesta teoria de Jung, encara que més completa que les anteriors, resulta també mancada, perquè si no hi hagués res més que aquest fred sentit collectiu, d'on procediríen els actes de collaboració i ajuda mútua desinteressada?

L'adhesió de Turró a la filosofia aristotèlica i a l'escolàstica, li valgué una envestida de l'admirador de Plató, Xènius, qui en unes glosses titulades despectivament *Epistemologia veterinària*, retregué al primer que no era un filòsof, per un elogi que havia fet d'*El Criteri* de Balmes.

* * *

A l'antiga Maison Dorée, Joan Moles, Pere Rahola, Marial, Maurici Vilumara, Turró i algun altre, hi formaven una tertúlia. Vilumara, el gran escenògraf, tenia molt mal geni i sovint discutia amb Turró, que també el tenia fort. En sortir de la penya, els que la constituïen acostumaven a acompanyar Marial a casa seva; una nit, ja al carrer, la discussió entre els dos habituals disputadors va fer-se tan encesa, que Vilumara, perdent els estreps, va dirigir-se amb grans crits a l'altre dient-li:

—No havia vist mai un savi tan burro com vós.

Essent a Barcelona, Unamuno volgué conèixer personalment Turró i anà a Sant Fost, on aquest es trobava. Tots dos eren uns xerraires i la conversa, que qualsevol hauria cregut de tons elevats per les idees exposades, acabà barallant-se perquè l'un no deixava dir a l'altre i tots dos enraonaven al mateix temps.

* * *

L'obra acomplerta per Ramon Turró és un exemple perquè en el seu temps representava una ardida revisió de valors en un medi en gran part hostil, i per la diversitat de facetes que comprèn. Junt amb una altra gran figura mèdica—Cardenal—, promogué la implantació a Catalunya dels nous punts de vista i de les noves tècniques que renovaven la medicina europea contemporània. Així Turró s'esforçà a demostrar les excellències del mètode experimental de Claude Bernard; intervingué en les primeres discussions, iniciades a l'estranger, al voltant de la bacteriologia, tot just nascuda; introduí a la península l'elaboració d'opoteràpics i, finalment, creà teories originals sobre la circulació de la sang, la immunitat o resistència a les infeccions i els orígens del coneixement, d'una manera que encara avui ens fa quedar bé als catalans, palesant que també som aptes per a fer ciència.

Si bé és cert que dient la veritat es creà enemics, no és menys cert que els cercadors de la veritat són necessaris per al progrés humà. Potser el seu és un dels casos en què ha estat més ben aplicada la frase «Descansi en pau».

ANTONI CARDONER PLANAS

Mirant a fora

Landon

Cada vegada sembla més segur que l'adversari de Roosevelt a la presidència dels Estats Units serà Alfred Mossman Landon, gairebé un desconegut pocs mesos enrera.

Es diu que la victòria de Landon significaria el triomf del vell esperit purità i el retorn a les més antigues tradicions americanes.

Landon té quaranta-vuit anys i la seva celebritat començà després de la publicació del pressupost de l'Estat de Kansas, del qual és governador. En una època en què pertot es parlava de dèficit, el governador de Kansas havia reeixit a presentar un pressupost equilibrat.

Segons un periodista americà, Landon no és brillant, però és un gran treballador, al qual no fa por de voltar-se de subordinats massa competents o massa brillants, i que dóna la impressió de l'honradesa i la sinceritat més perfectes; a més, sap que no ho sap tot.

Desgraciadament, la seva veu no resulta gens al micròfon. En aquest aspecte, Roosevelt és molt més «radiogènic».

El Congrés es diverteix

El Congrés de què es tracta és el celebrat pel partit demòcrata a Filadèlfia. Almenys el New York Herald Tribune *dóna aquesta ressenya de la segona sessió:*

«El major tumulte i una atmosfera d'insanitat turbulenta han distingit aquesta sessió. Mentre parlava el senador Allen Barker, dos ases — l'ase és l'emblema dels demòcrates, com l'elefant ho és dels republicans — foren introduïts a la sala i deixats anar entre els delegats, molts dels quals provaren d'enfilar-s'hi enmig de les riallades convulsives dels assistents.»

Herr Greiser

Tothom restà esverat del discurs del nazi Greiser, amenitzat amb gestos que no s'havien vist mai en cap sessió de la S. de les Nacions. Només Sean Lester, irlandès i alt comissari a la ciutat lliure de Danzig, seguia impassible.

—Es el meu pa de cada dia! — va respondre a Eden, que li preguntava, sorprès, si no es sorprenia.

Tres vegades en el discurs del president del Senat de Danzig sortí una paraula que féu cèlebre un general napoleònic.

—El general Cambronne! — murmurà un polonès.

—Ah, no!—li replicà un francès—. Cambronne ho deia de cara a la metralla.

Extrem centre

Maurice Thorez, malgrat la seva etiqueta comunista, es mostra moderat, desitjós de no esverar els seus amics radicals, deferent amb la petita propietat i les classes mitjanes.

—Els camarades de Paris — s'atribueix que digué un comunista no francès — són en aquest moment els extremistes del centre.

Reivindiquem per a un català la prioritat d'una expressió gairebé idèntica. En efecte, quan J. M. Junoy fundà La Nova Revista, *va declarar en un interviu que seria una publicació «d'extrem centre».*

Txitxerin

Obscur, oblidat ja, ha mort Txitxerin, de primer diplomàtic tsarista, després diplomàtic bolxevista, home hàbil i animat per una mena d'esperit de contradicció. Renyit amb

Stalin i deixat a l'ombra, havia trobat consol en la música i la beguda. Un collega seu li ha dedicat aquesta oració fúnebre, exactísima:

—Era un home de l'antic règim, i va fer la política exterior de la revolució. Després d'ell vingué Litvinov, un home de la revolució que fa la política exterior de l'antic règim.

DUANA

—Vol dir, senyora, que vostè ha portat això alguna vegada?

(*Everybody's*, Londres)

A PROPOSIT DEL VOL MANILA-MADRID

El que Espanya no ha fet a Filipines

El dia 11 arribaren a l'aeròdrom del Prat del Llobregat els aviadors filipins Calvo i Arnáiz.

Barcelona fou l'última etapa del vol Manila-Madrid, sufragat per subscripció popular que inicià el periòdic de la capital de Filipines *D. M. H. M.*

El «carabao», bon filipí que els aviadors Calvo i Arnáiz duen pintat als seus avions com a mascota

Un vol tan llarg, tan divers, tan complicat com el de Manila a Madrid ja és un esdeveniment prou important per a exigir un comentari periodístic, àdhuc sense entrar per a res en les dificultats tècniques del vol ni en les incidències que hagi pogut tenir.

Però aquestes qüestions no haurien mogut la meva ploma de profà, ni MIRADOR seria el lloc més escaient per a explanar-hi uns tecnicismes adreçats a un nombre reduït de lectors.

En canvi, aquest vol suscita comentaris que crec interessant per al públic culte.

Parlant amb els periodistes durant la seva curta estada a l'aeròdrom del Prat del Llobregat, l'aviador senyor Calvo ha tingut interès a fer remarcar que el vol no havia obtingut cap ajuda oficial, fins al punt que empraven una brúixola ordinària perquè els havia estat negada l'única brúixola periòdica que hi ha a Filipines i que és propietat dels nordamericans. Això equivalia—afegí l'aviador Calvo—a volar sense cap aparell de navegació.

També demostrà interès a assabentar-nos que el govern de Filipines s'havia negat a cooperar en les despeses del vol.

Preguntat sobre quines havien estat les majors dificultats sobrevingudes al llarg del viatge, el senyor Calvo respongué resolt: «Les diplomàtiques!» I exposà que havien perdut la major part del temps en gestions de permisos i tramitacions d'expedients, ja que havien de volar amb bandera dels Estats Units, que no estan adherits a la Federació Internacional Aeronàutica.

Per tot això, de Manila a Barcelona trigaren 43 dies, sense haver-ne volat sinó 13, la qual cosa ens sembla absurda, ja que els dies morts esmerçats en les apariacions dels aparells o bé en les lluites burocràtiques pugen gairebé el triple dels destinats a volar.

El senyor Calvo resumí les seves impressions pràctiques del vol, manifestant que un bon aparell modern — els seus resulten pobres i deficients — que voli a una velocitat mitjana de 150 quilòmetres per hora, faria el viatge Manila-Madrid en set dies. Naturalment, si ja té resoltes a l'avançada les qüestions burocràtiques.

Tot això indica un estat de coses ben lamentable i ben divers del que hauria d'existir, si haguessin estat sinceres i eficients aquelles paraulades i grandiloqüències que ens ponderaven allò de la «unidad de la raza», la «identidad del idioma», la «comunidad de sentimientos», la «compenetración de los espíritus», etc., etc.

Si darrera de tota aquesta faramalla de brindis i de recepcions hagués bategat quelcom de real, si els governs espanyols del segle XX s'haguessin preocupat del partit que podien treure de Filipines—com de tota l'Amèrica espanyola ja en el segle XIX—, l'hispanisme s'hauria mantingut florent i hauria donat fruits ubèrrims en tots els ordres de la vida espiritual i econòmica.

El llibre espanyol s'hi hauria venut abundosament; el teatre espanyol hi hauria tingut un dels seus millors fogars; la navegació espanyola hauria tret bons profits de la línia que hagué de suprimir; l'exportació espanyola hauria augmentat a mesura de la creixença i la modernització de la població.

Però la mateixa gent que parlaven amb aquell to de buidor lírica sobre Espanya i Filipines abandonaven a l'atzar el desenrotllament de la realitat i les relacions entre l'un i l'altre poble s'anaven encongint.

Mentrestant, els governs espanyols que oblidaven tot un món saturat d'hispanisme dedicaven totes llurs forces a la imposició de llur *hispanidad* a Catalunya i els que negligien 80 milions d'homes de parla espanyola s'obstinaven en el manteniment de les prerrogatives absolutes de la seva llengua en un país de dos milions d'habitants que no podia ni devia acceptar-la en perjudici de la pròpia.

Si els esforços prodigats en l'espanyolització violenta de Catalunya haguessin estat esmerçats en el manteniment de l'hispanisme a les que havien estat colònies espanyoles, les arts, les lletres i tota la producció exportable d'Espanya haurien tingut un receptacle envernissat de simpatia.

Les repúbliques hispano-americanes ja es trobaven molt lluny dels odis i les rancúnies de les guerres de la Independència i sentien —i senten encara avui—un *retorn d'afecte* que les impulsa a mirar amb preferència tot el que sigui autènticament espanyol.

Es clar que no estan disposades a admetre cap tutela; és clar que seria absurd exigir-los cap sacrifici gratuit o incomprès; és clar que llur recel ha d'ésser tractat amb mirament; però sempre hom pot confiar en l'eficàcia del fons d'espanyolisme i d'hispanofília que informa llur pensament i llur sentiment.

Al cap i a la fi, subsisteix el fet de l'idioma que, administrat amb delicadesa i generositat, serviria de palanca i de porta facilitadores de tota mena de relacions espirituals i econòmiques.

Quant a Filipines, el cas resulta encara més greu, perquè la lluita empresa per aminorar la projecció nordamericana les obligava a accentuar llur espanyolisme.

L'arma més digna i més eficient de la lluita per la independència resultava l'idioma, i allí, com a tot arreu on és plantejat un problema nacionalista, la diferenciació de la llengua donava tres quarts del camí fressats.

Del moment que els filipins s'adonaren que la llengua tagala parlada per bona part del poble no posseïa una literatura important i noble, ni resultava susceptible d'assimilar totes les manifestacions de la vida moderna, es giraren envers la llengua castellana que parlaven les classes cultes educades a la Universitat i les escoles fundades pels espanyols durant la seva llarga dominació.

En conseqüència, florí l'amor a la llengua castellana i a totes les coses que havien tingut manifestació per mitjà d'aquesta llengua.

No seria just dir que l'amor dels filipins per la llengua castellana i per les coses d'Espanya era platònic i altruista. Més aviat podem dir que era interessat, però aquest interès dels filipins coincidia amb l'interès d'Espanya i ja és sabut que la comunitat d'interessos actua avui com la força més eficient i més fecunda.

Si hom hagués explotat bé aquesta comunitat d'interessos que resultaven primordialment espirituals però que no excloïen els materials, Espanya hauria tingut en les Filipines, tutelades per Nordamèrica o independents, una *mina* més productiva que la colònia on eren *llençats*, perquè hi fessin fortuna, tants de funcionaris de tota mena.

Mentre Filipines lluitava per la seva independència—una lluita no gaire dura ni dificultosa, val a dir-ho, com els mateixos filipins de responsabilitat han reconegut—, mentre els filipins accentuaven llur hispanisme com una condició de noblesa que els feia representants, a les solituds de l'Oceania, de la vella cultura llatina que, realment, ho accepti o no ho accepti la resta del món, *és una aristocràcia*, els governs espanyols no feien res per a correspondre a l'homenatge que floria en aquelles terres llunyanes i aprofitar-ne els fruits saborosos.

Tota l'exaltada *expansió* cultural i artística d'Espanya restava reduïda a les temporades de sarsuela que, de tant en tant, hi anava a fer l'actor català Pepe Vinyas, el qual reclutava a Barcelona amb diners rebuts de Manila, uns elencs desiguals i pintorescos, no massa apropiats per a lluitar amb les companyies nordamericanes que visitaven Filipines.

Seria curiós revelar algunes incidències absurdes i alguns episodis més aviat desvergonyits de les actuacions d'aquestes companyies formades a la Rambla sense cap mirament, però això allargaria massa aquest article. Més aviat en demana un de fet exprés a la secció de Teatre.

Si hagués existit una acció de govern, coordinada i conscient, no haurien ocorregut coses estranyes atribuïbles a la despreocupació i a la necessitat i, en canvi, hom hauria jugat un bon paper en el món cultural i artístic d'aquell arxipèlag.

No hauria existit aquest allunyament espiritual que ha donat lloc a la indiferència dels elements directius de l'Estat en formació per a l'empresa dels aviadors Calvo i Arnáiz que, a força d'heroisme i d'habilitat, han aconseguit arribar a Espanya, després de 43 dies d'haver sortit de Manila amb aparells de fortuna, adquirits per subscripció popular.

MIQUEL CAPDEVILA

FITO
CAMISER ESPECIALISTA
EXIT EN LA MIDA
JAUME I, 11
Telèfon 11655

(c) Ministerio de Cultura 2006

EL CINEMA

BALANÇ DE LA TEMPORADA

Una llista de títols

Tot i reconeixent que en el curs de la temporada 1935-36, s'han vist bastants films dignes de consideració, tanmateix bé podem dir que sorpreses, innovacions, revelacions de primer ordre, és a dir, esdeveniments que marquin un progrés efectiu, no se n'han registrat pas. En tot cas es podria fer una excepció a favor de *La fira de vanitats*, film precedit d'un reclam fabulós en pro del cinema en colors, però entenem que no seria equitatiu comparar, per exemple, *El cantor del jazz*, «primer film parlat», amb el film de Mamoulian com a «primer film en colors». Es a dir, que la història no podrà dir que el cinema en colors començà l'any 1935, per la senzilla raó que, per una banda, el que s'havia fet abans no pot negligir-se, i després, perquè tampoc *La fira de vanitats* és una solució tècnicament perfecta del problema.

Puntualitzada aquesta situació, hem d'afirmar, ara, que la temporada que s'està rematant aquests dies no haurà estat una temporada de les millors, però tampoc de les pitjors. Aquells que diguin el contrari, respecte a això darrer, és que no tenen memòria. No creiem que ens pugui refutar el nostre punt de vista qui recordi que en el transcurs dels darrers nou mesos hem vist: *David Copperfield, Passaport a la fama, El delator, El somni d'una nit d'estiu, No em deixis, Crim i càstig, Noblesa obliga, Els cavallers neixen, Anna Karènina, Rebellió a bord, Història de dues ciutats* i *Temps moderns*.

Ara que l'un darrera l'altre els cinemes de primera categoria o bé tanquen les seves portes o bé es dediquen a les represes, és el moment oportú per a fer aquella llista de títols que amb tota lleialtat presenten com una guia de l'espectador. Llista de títols que no podrà donar-se per completa, però que incompleta i tot podrà ésser útil a tots aquells als que la distracció del moment no hagi permès de veure aquells films que haurien vist amb gust.

Temps de represes! Heus ací doncs els títols a tenir en compte. Us n'hem donat ja uns quants; es tracta solament de completar la llista.

* * *

El cinema vienès, avui el més viu de l'Europa central, ens ha donat tres films a catalogar: *Alta escola, Episodi* i *Mazurka*.

El cinema rus, llevat de *Rússia Revista* 1940 — extraordinària rapsòdia burlesca —, no ens ha ofert més que *Tempestat sobre Mèxic*, un film que no és precisament rus ni de la darrera fornada, puix que, com sabeu, ens ha vingut ací molt retardat. Com que no parlem sinó dels films remarcables, no hem de fer per res esment de *Txapàiev* i de *Gulliver*.

El cinema francès, en franca decadència. dhuc ens ha decebut en aquell valor que semblava més incommovible: René Clair. Val la pena de veure *El darrer milionari*, però reconeixem que aquest film és de molt el menys bo de l'autor.

El film anglès, ultra *No em deixis* que hem ja esmentat, ens ha donat l'impecable film d'espionatge 39 *graons* i alguns films distrets, d'entre els quals no creiem haver d'esmentar sinó un: *La pimpinella escarlata*.

Resta dons el cinema americá. Heus ací una pluja de títols:

Nit de noces, de King Vidor; *Resurrecció*, de Mamoulian; *Estrictament confidencial*, de Frank Capra; *La vida és saborosa*, de Borzage; *El lliri daurat*, de Weslay Ruggles; *A través de la tempesta*, de Henry King; *Busqueu-me una núvia*, de Seiter; *Una nit a l'òpera*, de Sam Wood, i *La Via làctia*, de Harold Lloyd.

Greta Garbo

Els films citats anteriorment com els més importants de l'any són de George Cukor, Max Reinhardt, John Ford, Josef von Sternberg, Leo Mc Carey, Alfred A. Green, Clarence Brown, Paul Czinner, Frank Lloyd, Jack Conway, Frank Borzage i Charlie Chaplin, respectivament,

Es una llista que fa goig de debò i que reuneix els homes que avui es disputen els primers llocs a Hollywood. Hi trobareu a faltar en tot cas, el nom d'Ernst Lubitsch.

La llista de títols podria ampliar-se fàcilment. Creiem, amb tot, que recomanar fins a una trentena de pellícules en una sola temporada significa una posició ni massa exigent, ni massa tolerant.

* * *

En notes addicionals, heus ací el que se'ns acudiria afegir.

Magnífica collita de comèdies tipus *Succei una nit*, gènere en el qual els americans han trobat la solució elegant de relligar un corrent tonificant d'optimisme amb la més incisiva psicologia dels caràcters.

Consolidació del gènere que mescla l'humor i el misteri i que ens ha valgut films gens negligibles com són *Estrella de mitja nit* i *Codi secret*.

Persistència del gènere *gangster* en les derivacions que s'han produït després de l'abolició de la llei seca. Un bon espècimen haurà estat *Contra l'imperi del crim*.

Exit ascendent de Shirley Temple. Dissort immerescuda de Katharine Hepburn, obligada a filmar ximpleries com *Cors trencats*. Evolució de Marlene Dietrich, que respira aires més oxigenats, gràcies a haver romput amb Sternberg. Atzagaiades de grans artistes com Miriam Hopkins i Sylvia Sidney, valors massa grans per a fer-los figurar en films insípids.

Centralització de valors internacionals a Elstree. Després de René Clair, Erich Pommer.

Tendència oberta i decidida a augmentar el metratge dels films.

I a casa nostra? Un bon film: *La Verbena de la Paloma*. Molts èxits de públic. Una lenta però segura marxa endavant en l'ordre tècnic. Ja és quelcom. Abans de dir quelcom, cal encara saber parlar. Sembla que n'aprenem.

J. P.

PUBLI-CINEMA
Passeig de Gràcia, 57. - Telèfon 79681
Horari d'estiu
Sessió contínua de 5 tarda a 1 matinada
SEIENT: UNA PESSETA
Local dotat de clima artificial Carrier
CURIOSITATS MUNDIALS
Interessants reportatges U.F.A. exclusiu
CINC MINUTS D'ESQUI
Immillorable documental d'esport
EL CONCERT DE LA BANDA
Un Mickey Mouse a tots colors
NOTICIARIS D'ACTUALITAT MUNDIAL segons visió PARAMOUNT i ECLAIR JOURNAL exclusiu.
LA PESCA A LES ILLES LOFOTEN
Documental sobre la pesca del bacallà

Societat Espanyola de Carburs Metàl·lics
Correus: Apartat 190 — BARCELONA — Telèfon 73013
Teleg.: "Carburos" — Mallorca, 232
CARBUR DE CALCI; Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) :: OXIGEN 99 % DE PURESA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova : : ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, Palència i Còrdova : : FERRO MANGANES i FERRO SILICI :: SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces de seda, cotó i altres teixits : : CALEFACCIO INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica :: GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA
PRESSUPOSTOS ESTUDIS CONSULTES I ASSAIGS GRATIS

PANORAMA

Hollywood

Unes quantes definicions:

«Hollywood és un país de tarongers voltat d'actors en atur forçós» (Harpo Marx).

«Hollywood és un tros del cel caigut prop dels estudis per a ésser arreglat a gust dels productors» (Warner Baxter).

«Es un indret on gasten el doble del que guanyen i on treballen el doble del que voldrien» (Jack Oakie).

«Es l'únic lloc del món on una dona pot guanyar tants diners com un home» (Rochelle Hudson).

«Tot pot passar, a Hollywood» (Loretta Young).

«Es l'infern» (Grace Moore).

«Es l'única ciutat del món on una dona pot dir *Come up and see me sometime* («Pugeu-me a veure un dia d'aquests») sense que es prengui aquesta invitació seriosament» (Mae West).

«Un lloc on no neva mai» (Shirley Temple).

«Es una deliciosa estació balneària d'Irlanda, prop de Belfast. Una ciutat de Califòrnia porta el mateix nom, però sóc incapaç de dir el que en penso» (James Cagney).

Un documental sobre Gorki

La Soyuzkinokhronika ha preparat un film sobre Màxim Gorki utilitzant els arxius del cinema.

Aquest film comprèn tots els episodis filmats de la vida de Gorki, alguns d'ells parlats, com dels fragments del discurs pronunciat a la tribuna del primer Congrés dels escriptors de la U. R. S. S. A més de Gorki a la tribuna de la Plaça Roja al costat de Stalin, i retrats de diverses èpoques i circumstàncies, hi ha en aquest documental l'escena de l'entrevista amb Romain Rolland, amb el qual feia vint anys que s'escrivien i no s'havien vist mai.

«Dodsworth»

Dodsworth, obra de Sinclair Lewis, guanyador fa pocs anys del Premi Nobel, ha estat duta a la pantalla per Samuel Goldwyn, amb Walter Huston i Ruth Chatterton de protagonistes.

Per cert que, en la filmació d'aquesta obra, s'ha aprofitat el viatge del *Queen Mary* per a rodar al seu bord algunes escenes de la novella.

Debuts difícils

Són molts els qui s'imaginen que per a ésser *vedette* basta una petita prova i tot seguit somriuen glòria i fortuna.

Però la història anecdòtica de Hollywood i, en menys escala, de totes les altres ciutats cinematogràfiques, abunda en exemples d'èxits a llarg termini.

W. C. Fields ja era conegut i apreciat en els teatres de Broadway quan provà fortuna en el cinema, que aleshores era mut. El seu primer film no agradà i li fou rescindit el contracte. Fins a l'adveniment del parlant no conegué l'èxit.

Clark Gable, després d'haver fet de comparsa en incomptables pellícules, tornà a provar fortuna en el teatre. Treballant d'actor en un escenari, un productor es fixà en ell, el «descobrí», li donà un paper i a hores d'ara és un dels actors més cotitzats de Hollywood.

I aquests exemples podrien multiplicar-se indefinidament. Però ni així no permeten de creure que la tenacitat basti per a vèncer els obstacles. La primera qualitat que cal és el talent.

Crida a l'enginy

Una altra sala de cinema a Barcelona? Sí, en efecte, en un lloc cèntric, a dues passes de la Plaça de Catalunya, s'ha d'obrir un nou cinema.

La qüestió del seu nom ha estat objecte d'un concurs lliure—és a dir que pot participar-hi tothom—, dotat amb premis, els resultats del qual tenim ganes de saber.

En aquesta qüestió de batejar, la cosa principal és la inspiració. N'hauran tinguda gaire els participants? Com l'apreciaran els jutges del concurs?

Un nou Walt Disney

El darrer film de Walt Disney es titula *Els Tres Llopets* i és una mena de continuació d'*Els Tres Porquets*.

De què li ve a Walt Disney aquesta afició a les bèsties? Potser no hi és estranya la seva estada, a partir dels set anys, en una granja de Missouri, on s'entretenia dibuixant els animals que el voltaven. A setze anys ja volgué guanyar-se la vida venent els seus dibuixos. La guerra el dugué a Europa, on, en comptes de dibuixar bestioles, hagué de fer de pintor camuflador; però és fama que adornava sovint els seus camuflatges amb animalons, perquè fossin més divertits.

Signada la pau, tornà als Estats Units i hagué de vendre postals pels carrers, fins que entrà de dibuixant en un diari amb 35 dòlars mensuals. Enderiat amb el cinema, en 1923 pogué anar a Hollywood, i hi creà Mickey. Després, ja no cal dir gran cosa més: Walt Disney és actualment un personatge del món cinematogràfic.

GUTENBERG, S. A.
Fàbrica de maquinària per a les Arts Gràfiques
Nàpols, 215 - Telèfon 55723
BARCELONA

HISTORIA D'UNA NOVEL·LA I D'ALGUNS FILMS

Conversa amb Tamara Loundina

En un desolat raval parisenc, no gaire lluny d'una «fàbrica de films» les portes de la qual són tancades aquell dia de vaga general, truquem al reixat d'una villa d'aparença modesta, perduda, entre moltes altres de semblants, en aquell carrer de poble desert a semblant hora.

Ens responen alguns lladrucs furiosos, com per a provar que el rètol «*Chien méchant*», penjat al reixat, no hi és perquè sí.

Però aquesta vegada no farem coneixença amb els ullals de la bèstia, lligada, abans d'obrir-nos, a la seva caseta.

Sobreimpressió de dos aspectes de Tamara Loundina

En el saló antiquat on ens han fet entrar, records de família, bibelots de països llunyans, mil objectes d'art diversos ens diuen breument la vida aventurera d'aquella que hem vingut a visitar i que no tarda gaire a fer la seva aparició. Esvelta i bella noia de tipus oriental, de la qual fa de mal oblidar la silueta, el tipus, els trets, després d'haver-los contemplat una vegada, respon a les nostres preguntes amb la millor gràcia del món, amb la més amable i femenina desimboltura, i, a prec nostre, ens explica algunes etapes essencials d'una ja carregada, per bé que encara jovençana, carrera de dona de lletres i d'artista.

—Vaig nèixer a Suïssa, de pares d'origen rus. A setze anys, quan encara estudiava a Alemanya, va aparèixer el meu primer article, en una revista muniquesa de cinema. Igualment a Munic vaig fer els meus primers passos com a ballarina, i vaig dibuixar els meus primers decorats i vestits per a un ballet. Com que el meu pare era aleshores un dels principals tècnics de l'Emelka, vaig fer coneixences, als estudis, que em van facilitar els meus començos cinematogràfics. A despit de l'hostilitat dels meus, he d'afegir, car les coses i els medis del cinema ja tenien una premsa detestable entre les famílies. Després, a Berlín, alguns papers modestos i algunes sessions de dansa... Després, París...

»En arribar-hi, encara que no tenia, per dir-ho així, cap relació en els medis teatrals i cinematogràfics, em vaig armar de valor i vaig empendre passos a la recerca de contracte. Multiplicava les visites, passava dies sencers pujant i baixant escales, fent antesales en totes les oficines de la capital. Tot debades. Tot al més, de tant en tant, em feien alguna proposició inacceptable, que no tenia cap relació amb l'art.

»Després d'anys de lluita inútil i de misèria, no em quedava sinó morir de gana. Aleshores, un jove cineasta—que feia temps que treballava en silenci, al marge del cinema dit comercial, i que estava a punt d'empendre, poc després de l'aparició del parlant, la realització del primer film directament rodat en tres versions, francesa, anglesa i alemanya—em va trobar i em proporcionà una oportunitat. I, cal que ho precisi, d'una manera del tot desinteressada. Fet únic en els annals del cinema francès i de les relacions d'un postor en escena i la seva intèrpret, no hem dormit mai plegats!

»Emparaulada com *script girl*, em confià, a més, un paper en la versió alemanya del seu film. La història d'aquest, amb totes les dificultats trobades en el curs de la realització, les rivalitats, les baralles, els odis que dividiren la *troupe* i l'estat major del jove cineasta i durant mesos li enduriren considerablement la tasca; la seva endurança, energia i voluntat de vèncer, a despit de tot i de tothom, el seu ardor al treball, tant a l'estiu i al laboratori com als exteriors (per acabar-ho d'adobar, aquell estiu el mal temps s'hi enredà); els *tours de force* dels quals vaig ésser testimoni al seu costat i que va reeixir, amb una mestria gens corrent..., tot això, i moltes altres coses encara, podrien ésser objecte d'una llarga novella, verídica, que potser serà escrita algun dia.

»Les desgràcies d'aquest film continuarem un cop acabat i tot. Els seus productors—uns russos, desapareguts després—, pel compte dels quals l'heroic jove cineasta havia esmerçat tants dies i tantes nits, el millor dels seus esforços i del seu valuós talent, no van trobar res millor que mutilar i destroçar odiosament el muntatge de les cintes rodades, al qual el realitzador mateix (encara un cas poc corrent) volgué dedicar la seva atenció. A l'infortunat cineasta no li quedà aleshores altre remei que retirar la seva signatura del film, per al qual s'havia esmerçat en cos i ànima... i en pura pèrdua, car no li'n quedà cap profit material, per tal com els productors, havent dilapidat els diners de la comandita, no se sap on ni com (o potser se sap massa bé), no li pagaren mai...

—Heus ací, no és veritat?, un bonic compendi d'alguns costums cinematogràfics francesos!

Un pàllid i trist somriure ens respon, i després la dolça veu nostàlgica prossegueix:

—Després d'aquestes desastroses aventures, un altre que no fos aquell jove cineasta s'hauria descoratjat per sempre i hauria corregut a abandonar un ofici així. Però ell, que lluitava des de feia anys i d'altres desgràcies havien aguerrit, té de debò el cinema «a la massa de les sangs». I això sens dubte explica per què, com a resposta a la mala sort que no deixà mai de perseguir-lo en la seva sotraguejada carrera, emprengué valerosament, a tall de reacció, i amb els pocs diners que encara li quedaven, un nou film dit de «cinema pur», sense cap concessió al mal gust d'un públic embrutit per la baixesa de la producció mercantil corrent.

»Afavorint-me una vegada més amb la seva confiança, em donà el paper principal, i així vaig aparèixer en tres aspectes totalment distints, corresponents a les tres edats de la vida de l'heroïna evocada: jove florista pobra, després mossa del carrer i, per fi, vella captaire gastada per una existència sense alegria. Si, com tota la premsa independent ho ha declarat amb unanimitat, he reeixit tres composicions tan difícils com aquestes, ho dec, podeu ben dir-ho, a la magistral direcció del meu «animador».

Una ombra dolorosa cobreix el bell rostre de la nostra interlocutora, que aguantant-se els sanglots ens explica:

—Estic profundament apenada de no tenir ja la possibilitat de renovar una col·laboració tan conmovedora (potser caldria dir amb més justesa una «comunió d'ànimes»), perquè el meu «padrí» a la pantalla francesa, fastiguejat dels costums i de la mentalitat dels medis cinematogràfics i de la regressió d'un país on ara ja no hi ha lloc per als veritables artistes que no volen trair allò que tenen per més preciós del món, després va exiliar-se voluntàriament, i em temo que sense esperança de retorn...

No vull torbar el feixuc silenci carregat de planys inexpressats que segueix aquestes paraules descoratjades, i espero que la seductora artista, amb la seva veu melodiosa, reprengui en aquests termes:

—Fora ell, aviat he hagut de perdre tota ilusió de concloure un nou contracte *net*. Cansada d'haver de declinar, com abans, les indefectibles «invitacions a anar al llit» amb les quals a França s'acostuma de segellar tot contracte, m'he vist obligada, sabent-me molt de greu, a canviar l'orientació de la meva activitat.

»He reprès l'estilo abandonada en empendre la carrera d'intèrpret, m'he tornat a asseure davant la màquina d'escriure, i he traduït al francès, corregit i enllestit—amb l'ajut benèvol i el concurs literari d'un amic que desitja guardar l'anonimat—un vell manuscrit compost durant la meva estada a Alemanya. Una de les principals revistes cinematogràfiques parisenques s'ha encarregat de publicar-lo en fulletons setmanals que apareixen actualment sota el títol: *Vull fer cinema*.

»Sí, es tracta, en part, d'un estudi biogràfic, amarat, com penseu, de les múltiples experiències passades, tant a Alemanya com a França, en la jungla del cinema. Sens dubte he novellat una mica uns quants episodis. Però l'afabulació és en el fons rigorosament veritat, i els qui han freqüentat aquests medis reconeixeran l'exactitud de la pintura i de les descripcions.

»Encoratjada per aquest petit èxit literari, actualment estic donant la darrera mà a una altra novella, més ambiciosa, en la qual l'estudi psicològic tindrà la supremacia sobre la ficció simplement anecdòtica. Ja en tornarem a parlar, si voleu, quan estigui a punt de sortir.

La ironia en el to d'aquestes darreres paraules, el somriure desencisat que les acompanya, no ens han d'enganyar:

—Reeixireu, Tamara Loundina, no en dubteu—si no pot ésser a França, en una altra banda—, en aquesta difícil i atapeïda carrera de les lletres, en la qual no creiem que hàgiu dit encara la vostra darrera paraula, és a dir: amb netedat, pels vostres sols mitjans, l'alta virtut del vostre delicat talent, les nobles i inalterables qualitats de la vostra ànima pura i forta...

M. A. S.

Aviat:

Per què els films europeus no agraden, per SAMUEL GOLDWYN

(c) Ministerio de Cultura 2006

EL TEATRE I LA MUSICA

PETITES HISTORIES D'ALTRE TEMPS

El músic Josep Duran

Ningú no és capaç d'imaginar els estralls ocasionats per la carència d'una bibliografia teatral nostrada. Menys encara, de sumar els oblits, els errors i les injustícies originats d'una semblant falla. Els noticiaris retrospectius simplement discrets es compten entre nosaltres amb menys de la meitat dels dits d'una mà. D'això prové que l'estudi del pretèrit teatral, plaent, potser, en altres climes, esdevingui ací una tasca de bastaix. Que controlar una data o cercar un antecedent costi els set calzes d'amargura. El bagatge històric atenyent als còmics i les comèdies es circumscriu a Catalunya a quatre tòpics escarransits, copsats Déu sap en quina mena de sostremort. Rapissats, per escreix, a desdir; sargits i tornats a presentar amb una inconsciència i una tenacitat abominables.

No és solament la institució teatral — a bastament reculada, presa globalment, i laberíntica — allò que roman en les tenebres. L'òpera mateixa, tan aureolada de prestigi i tan florent, un temps, relativament moderna comparada amb les altres modalitats dramàtiques, espera un estudi especial i directe que fixi la naixença i l'afiançament del gènere a casa nostra.

La falta d'una font teatral solvent crea una sèrie de problemes difícils de resoldre. Priva, per exemple, de perfilar la personalitat de Josep Duran, autor de la primera òpera d'un compositor autòcton estrenada a Barcelona. L'obra de Duran, donada a conèixer el dia 10 de juliol de 1760 amb ocasió de «*los dias del glorioso nombre de S. M. C. la Reina nuestra señora Maria Amalia*», es deia *Antigon* i constava de tres actes. Cotarelo, que en referir-se al llibre *La ópera en Barcelona* digué de Virella que emplenava amb «*divagaciones inútiles el espacio que debieran ocupar las afirmaciones concretas*», presenta la partitura de Duran com interpretada amb antelació a la data assenyalada. Oblida que en el llibret, i a continuació del repartiment, es fa constar que «*la música es toda nueva*». Ve la torbació de confondre *Antigon* amb una altra òpera, *Antigona,* representada l'any 1753. De fusionar el rei macedònic amb l'heroïna de Sòfocles. Cotarelo, que en l'esfera que li era habitual no tenia parió, anava materialment de bòlid en parlar del teatre barceloní. Juguen en *Antigon,* ultra el protagonista, Berenice, Ismene, Clearc, Demetri i Alexandre. En *Antigona,* demés d'aquesta, Cleont, Emisteo, Hermione, Alcestes i Learc. L'entropessada és ben palesa. El 1753 hi havia notícia de tres *Antigones,* estrenades a Alemanya, Itàlia i Austria. Després, fins a mitjan segle XIX, en foren representades tretze en diferents teatres europeus. D'*Antigons,* abans del 1760, n'havien sortit almenys quatre, estrenats a Alemanya i Itàlia. També al llarg dels anys en foren ordits un futral.

Duran, «*maestro de capilla en la del palacio del Excmo. Sr. Marqués de los Vélez, dicho el Palao de la Condesa*», ha estat menyspreat pels bibliògrafs musicals, tot i haver lliurat a les taules una segona producció, *Temistocles,* buidada en un text de Metastasio, cantada el 4 de novembre de 1762 «*en ocasión de celebrar el dia del glorioso nombre de S. M. el Rey nuestro señor Carlos III*». La coincidència de les estrenes amb els sants dels reis respon a la pràctica, observada en aquelles èpoques ací i a Madrid, de celebrar les onomàstiques de les persones reials amb la representació d'una òpera nova.

Duran és presentat en el llibre de *Temistocles* com a «*catalán maestro de capilla napolitano y actualmente en el Palacio del Excmo. Sr. Marqués de los Vélez y del Teatro de esta ciudad*». Tenim, doncs, que era mestre, o professor del teatre. Les circumstàncies que el menaren a escriure la segona òpera són força curioses. Declara «*que no obstante haberla trabajado en menos de un mes, por haber faltado la que se esperaba de Italia, se espera correspondiente a su inteligencia y acreditado ingenio*». Vol dir que l'empresa tenia el llibre, però no les solfes. La novetat que al 1760 podia ésser el mitjà emprat per a sortir del pás ha estat modernament ultrapassada de bon tros.

Deia que el nom de Duran no es troba

ANTIGONO.
DRAMMA EN MUSICA,
PARA REPRESENTARSE
EN EL TEATRO DE LA M. ILE.
CIUDAD DE BARCELONA,
en el año 1760.
FESTEJANDOSE
LOS DIAS DEL GLORIOSO NOMBRE
de S. M. C. la Reyna Nra. Sra.
MARIA AMALIA,
DEDICADO
A LA EXCELENTISSIMA SEÑORA
DOÑA MARIA AGUSTINA
ZAPATA DE CALATAYUD, FERNANDEZ
de Hijar, Marquesa de la Mina, y de Cabrega,
Condesa de Pezuela de las Torres, Duquesa
de la Palata, Princesa de Massa, Dama
de la Reyna Nra. Sra. &c.
BARCELONA:
Por FRANCISCO GENERAS Impressor.

Facsímil de la portada de l'òpera de Josep Duran

en els diccionaris operístics, i ara m'adono que l'afirmació no és ben exacta. Ultra l'al·lusió de Cotarelo, continuada en el seu volum dedicat als *Orígenes y establecimiento de la ópera en España...,* és el músic català anotat per Saldoni amb els termes que copio: «*Durán, José: Maestro de capilla de la iglesia del Palau de Barcelona, de cuyo compositor debe ser la ópera* Temístocles, *estrenada en Barcelona en 1762 y cuyo libreto poseemos.*» A sant de què «*debe ser*», quan el llibre diu prou clar «*es*»? Altrament, com si no existís *Antigon.*

Aquest article respon al propòsit de revelar el nom d'un artista, segurament humil i inofensiu; qui sap si preterit sense raó. Músic, en fi, que fos el que volgués el seu lluc professional, assolí la glòria d'ésser el primer a estrenar una òpera, sense que li calgués desarrelar-se. Obeeix, també, al desig d'insistir sobre la conveniència de superar el barroquisme i la superficialitat dels informadors de pa sucat amb oli. Estiguem segurs que mentre l'anècdota vulgar ocupi el lloc de l'erudició no tindrem una història teatral amb cara i ulls.

JOSEP ARTIS

CASA REÑE
COPIES a màquina
CIRCULARS
amb multicopista a preus reduïdíssims
MONT-SIÓ, 18, pral. - Teléf. 18053

D'AHIR A AVUI

Deia *La Humanitat,* per bé que sobre la signatura de l'agent de publicitat de la seva pàgina teatral:

«Enric Borràs! Heus ací compendiada en dues paraules tota la potencialitat del nostre art escènic. Actor de braó i de gran força dramàtica, ha sabut portar a l'escena amb les seves innates i poderoses qualitats d'observador un perfecte i admirable realisme artístic. Pot dir-se que és el geni interpretatiu de Calderón, Galdós i Guimerà. *El Alcalde de Zalamea, El abuelo* i *Terra baixa* no han tingut intèrpret més genial.

»Amb el seu art subratlla magistralment els instants de més forta emoció, i ens ofereix meravelloses lliçons escèniques. Arribà a expressions inimitables; sap fer vibrar intensament les paraules donant a la seva veu el precís colorit dramàtic i trencant totalment amb la pesada monotonia de la declamació tradicional. Té el gest exacte, la dicció clara i variada en matisos. El viu centelleig de la seva mirada domina i en l'expressió del seu rostre fa que plasmi amb harmonia la psicologia del personatge que interpreta, agegantant amb justesa i vigorositat les figures dramàtiques, i assoleix, així, creacions glorioses per a la nostra escena.»

Com passa el temps! Sembla que fou ahir aquell Dia de Lerroux que durà vuit dies i per a assistir al qual Borràs vingué de Màdrid expressament.

Qüestió de bon gust

La publicitat, la veritable «publicitat», ha tingut sempre com a base indispensable un caire el més artístic possible en tota la seva major extensió. Des dels temps més remots fins als actuals s'ha constatat sempre que la propaganda que ha estat feta amb major èxit, la que ha aconseguit un major rendiment d'eficàcia i la que ha estat més ben acceptada per les multituds de tots temps, ha resultat ésser aquella que s'ha sabut servir més bé de l'art, ja fos vocal o instrumental, ja gràfic.

Els primers nuncis, que daten de l'època romana, eren triats d'entre els qui tenien veu més clara i agradable; després se'ls féu acompanyar per músics i fins arribaren a fer-los declamar els seus pregons en vers.

També és ben patent l'ús de bells anuncis per mitjà de ferros forjats, art en el qual Catalunya es distingí i dels quals encara hi ha mostres en alguns dels nostres Museus; els nostres tan típics com històrics hostals, especialment els barcelonins, lluïen damunt les seves entrades belles obres degudes als nostres famosos artistes forjadors. Així mateix, els nostres antics botiguers, per a destacar els seus comerços, exhibien al públic escultures de fusta policromada, bell exponent de com, per mitjà de la rudimentària publicitat d'aquells temps, es sabia i es volia enaltir ja les belles arts.

Cèlebres artistes del pinzell i la ploma, avalaven amb les seves firmes obres dedicades a la propaganda, uns amb cartells com els famosos de Ramon Casas per a l'Anís del Mono i del Xampany Codorniu, i altres amb obres teatrals, com Frederic Soler (Pitarra), Joan Moles i Cases i Josep Maria Pous, per no esmentar-ne d'altres.

I ara veiem que, com resa el vell adagi, «no hi ha bé que per mal no vingui», un inapreciable invent modern, potser la més gran meravella de la humanitat d'avui, ço és la radiotelefonia, és emprada entre nosaltres de la manera més roïna, mistificant el seu veritable rol, deshumanitzant-la, fent-la servir de barroer mitjà de propaganda sense cap mena d'escrúpol ni respecte als esperits refinats. La xavacaneria d'una majoria de redactats, la utilització excessiva d'atuells productors de sorolls estridents, l'abús de plaques fonogràfiques amb publicitat (?) emfàtica, exagerada, encarcarada i descarada, que solament aconsegueix captar una relativa atenció en aquells estaments més poc cultes, que, desgraciadament, massa abunden, convertint d'aquesta faisó en una cosa repulsiva, molesta i indesitjable el que podria esdevenir un poderós inculcador de cultura, de refinament de gustos i d'enaltiment de costums, amb sols extremar el zel quan es tracti de publicitat comercial i de l'actuació dels locutors.

Infinitat de nacions han prohibit la prostitució de tan rellevant mitjà de comunicació amb l'anònima multitud, tallant en rodó tota mena d'anunci que no sigui en favor d'algun fi social, benèfic, cultural o patriòtic, tot, menys la publicitat comercial i menys, encara, la mecanitzada.

Podríem aportar arguments psicològics, mèdics, publicitaris i d'altra naturalesa en pro de l'anul·lació de la propaganda indesitjable per mitjà de l'èter, però solament esmentarem avui, per ésser cosa recent (16 de març darrer) l'ordre de la Direcció de Correus i Telègrafs de la República Argentina que diu: «*para evitar la excesiva abundancia de características musicales, ya sea para destacar audiciones o como medio de publicidad comercial... avisos comerciales con inflexiones de voz desmedidas y otras formas de afectación... repetir insistentemente los nombres o marcas de los artículos, firmas comerciales, etc., que son objeto de publicidad*». De manera que fins es prohibeix usar una forma més o menys artística — tal com aquí es creu — en les nostres emissores —, l'estridència de sorolls i fins l'exageració de veu en els locutors, al revés de casa nostra que n'hem de suportar de rogalloses! Si no fos que allargaríem excesivament aquest treball, podríem esmentar moltíssims altres exemples de bandejament de propaganda interessada i despietada en emissores de fora del nostre país.

Fins quan durarà semblant anomalia? Es que les emissores, així com tenen censura en les notícies periodístiques i una intervenció de l'Estat, no podrien tenir una altra intervenció governamental que vetllés pel bon gust i per les conveniències acústiques dels seus oients? Quan podran escoltar amb goig les emissores els pacients radioients catalans?

JOAN AUBEYZON I LLOPIS

—No, ja no posem flors a taula perquè els convidats vegetarians se'ns les mengen per postres.

(*La Depêche,* Toulouse)

El mestre Tragan

Es viu com una centella. Però ho dissimula molt bé. Perquè té tot l'aire de l'home que no ha trencat mai cap plat ni cap olla. Petitó, apagat, insignificant, sembla una figureta de pessebre plena de bondat i simpatia. Després d'un front bombat i voluminós, hi ha la mirada angelical d'uns ulls en blanc i somiadors, i un nas molsut que, una mica llarg, passa per damunt del somriure beatífic d'una boca — llavi superior primíssim, llavi

Tragan

inferior carnós i caigut — constantement entreoberta en semicercle. El cap una mica tort, les maneres lentes i suaus, la conversa delicada i plena de silencis, discret, té un vague aire eclesiàstic. Sembla un capellà tímid. Modest, púdic, moderat, s'esborra sempre que pot. Desapareix. Demostra unes grans ganes de passar desapercebut. I, no obstant, és un gran artista. Sensible, fi, exquisit. Aquest és el mestre Tragan. Tragan, el dolç. Tragan, el tendre...

El mestre Tragan té moltes cordes en el seu arc. I les toca totes amb un estil molt seu. El mestre Tragan és personal en tot. Tot el que fa té un segell inconfusible. Els cuplets, per exemple. Com Jean Tranchant a França, Tragan és alhora compositor i poeta. Escriu la música i les paraules de les seves cançons. Cas no gaire corrent, perquè, en general, un cuplet és fill de la col·laboració d'un músic i d'un parauler. Però al gra. Les lletres de les cançons de Tragan tenen un sentit, una coherència i una intenció, que constitueixen una veritable excepció en un món on la pocasolta i l'analfabetisme fan més mal que una pedregada seca. La seva música és molt personal també. Té tota ella una mateixa cadència. Es molt inspirada. I molt fàcil. Si la sentiu una vegada, no l'oblidaren mai més. Finalment, com a concertista, Tragan toca el piano amb nervi i energia, amb un estil molt particular. Si actua en algun local, d'una hora lluny endevineu que l'executant és ell. Com discerniu que la lletra i la música d'un cuplet porten la seva signatura encara que no us ho hagin dit. I és que, repetim-ho, el mestre Tragan és personal en tot.

Alguns dels seus cuplets han assolit una gran popularitat. *Porque era negro, La festa major, Catalunya plora, Estival...* Els pitjors, segons ell. Els millors no li han donat glòria ni fortuna. Primer, perquè, modest, apàtic, una mica bohemi, Tragan és incapaç de fer-se propaganda ni d'anar al darrera de la gent. I segon, perquè els seus cuplets no són analfabets com els que s'han fet amos del Paral·lel. S'adrecen a la selecció de les varietats. I Tragan pot enorgullir-se que hagin estat cantats per artistes tan intel·ligents com Amalia de Isaura, Pilar Alonso, Mercedes Serós, Blanca Negri, el Gran Gilbert, Pierrette Fiori, Goyita, Enriqueta Serrano, Maria Teresa Klein, Laura Pinillos, Darwin, Derkas...

Les cançons del mestre Tragan són molt bones. Però no és d'aquest aspecte del seu art que volem ocupar-nos. Volem parlar de Tragan, artista de music-hall. Aquest mestre, en efecte, dóna recitals de música comentada. *Tragan, fantasista del piano,* l'anunciaríem nosaltres als cartells. Aquesta atracció musical faria un gran paper en un bon programa de music-hall. Però fora d'aquí. Aquí no. Per què? Simplement perquè el número de Tragan és molt fi i intel·ligent, i desentonaria en els programes ordinaris i orfes de sensibilitat que es confegeixen en aquestes latituds. I perquè aquest número s'adreça a un públic civilitzat, i les seves subtileses no serien copsades pels espectadors poc espirituals d'aquí. Gràcia, perfecció i seguretat, l'art de Tragan és simple i natural, desposseït de grandiloqüència i d'esforç. Es suau i discret, senyor. Ple de tacte i de finor. Té una sensibilitat extremo-oriental. Es exquisit, una mica preciós, sense deixar mai d'ésser natural. Es un art púdic i mesurat. Els comentaris sobre la música que fa Tragan tenen una línia puríssima. Curosament esporgats de superflu, reduïts a l'essencial, a l'esquelet, a l'esquema, són despullats i purs. Tragan diu moltes coses amb poques paraules. Les justes. I les diu amb la discreció habitual en ell. Tenen totes el mateix to. Un to monocorde sense expressió. El que diu ja és prou eloqüent en si, i no s'ha de subratllar.

Heus ací alguns exemples. Transcriurem literalment alguns comentaris. Naturalment sense el complement de la música, aquests perden el cinquanta per cent de la seva intensitat. Però, malgrat aquest handicap, el lector es podrà fer una idea, molt vaga no cal dir-ho, del que es tracta. Tragan, assegut davant el piano, executa diverses composicions i va subratllant-ne els passatges amb mots plens de justesa. Comenta el *Preludi* de Ratxmaninoff, *Granada* d'Albèniz, *En la primavera* de Grieg... i el *Minuet* de Paderewski, els comentaris del qual, una pura delícia de matís, posseeixen tot el sentit elegant i greu alhora, frívol i galant del XVIII.

De més a més, fidel a l'amor retrospectiu de la nostra època pel 1900, Tragan fa unes paròdies finament iròniques dels films d'avant-guerra. Esperit observador i sensible, amb quatre pinzellades segures dibuixa aquella època enyorada. Mireu com comenta *Un film de largo metraje, 275 metros,* titulat *Tres disparos en la noche*: *El matrimonio Dupont es un matrimonio feliz. — Inesperadamente llega un primo de La Habana. — Y con el primo llega la intranquilidad a la casa. — Miradas furtivas de amor. — Y de pasión. — Aquella noche... — El marido duerme. — Y a la luz de la luna... — Se acercan pasos. — ¡Mi marido! — Tres disparos en la noche. — Tres balas perdidas. — Arrepentimiento. — El perdón.* — Aquests mots subratllen les frases musicals d'una composició amarada de tota la cursileria del 900. Aquestes melodies desuetes i els comentaris de Tragan tenen un sabor indescriptible. Es tot el cinema mut i el seu pianista endormiscat que tornen.

I aquí va la *Revista Pathé,* que té tot el perfum esgrogueït del cel·luloide ranci. *Botadura del transatlántico «Infanta Isabel».— La Costa Azul. — El artista de moda* (Tragan toca la famosa marxa de Frègoli). — *Inauguración de un monumento. — Llega el Presidente* (sentim *La Marsellesa*). — *Carreras de caballos. — Terremoto en Messina. — Triste aspecto de la ciudad. — La moda en Paris. — Las cataratas del Niágara. — La nueva artista Mlle. Misstinguett* (el piano ataca un cuplet de l'època). — *Toros en Sevilla. — Fin.* Aquesta paròdia té una força de suggestió enorme. Aquella *Inauguración de un monumento* fa aparèixer davant vostre una col·lecció pintoresca de calvícies, de bigotis tenyits, de colls de porcellana, de corbates mecàniques amb un brillant insolent, de condecoracions, de rams de flors, de levites passades de moda, de copaltes arnats, i, a primer pla, un senyor molt simpàtic que, amb gest desmesurat i dicció ampul·losa, llança als quatre vents una cantarella retòrica, amarada de tòpics sublims i de frases fetes solemnes...

Tragan ha donat recitals a París, a la Sala Wagram i al Cercle International des Arts, a l'Oasis de Barcelona. Ha recorregut tot Catalunya amb Alady i Conchita Rey. Ara, actua a Roma... I aviat tornarà a París.

SEBASTIÀ GASCH

FITO
CAMISER ESPECIALISTA
EXIT EN LA MIDA
JAUME I, 11
Telèfon 11655

RICÍ "GOLOSO" PURGANT DELICIÓS

¡NERVIOSOS!
Prou de patir inútilment, gràcies a les acreditades
GRAGEES POTENCALS DEL DR. SOLVRÉ
que combaten d'una manera còmoda, ràpida i eficaç la
Neurastènia, Impotencia (en totes les seves manifestacions), mal de cap, cansament mental, perdua de memòria, vertigens, fadiga corporal, tremolors, dispèpsia nerviosa, palpitacions, histerisme i trastorns nerviosos en general de les dones i tots els trastorns orgànics que tinguin per causa o origen esgotament nerviós.
Les Gragees potencials del Dr. Solvré, més que un medicament són un element essencial del cervell, medul·la i tot el sistema nerviós, regenerant el vigor sexual propi de l'edat, conservant la salut i prolongant la vida; indicades especialment als esgotats en la seva joventut per tota mena d'excessos, als que verifiquen treballs excessius, tant físics com morals o intel·lectuals, esportistes, homes de ciències, financiers, artistes, comerciants, industrials, pensadors, etc., aconseguint sempre, amb les Gragees potencials del Dr. Solvré, tots els esforços o exercicis fàcilment i disposant l'organisme per rependre'ls sovint i amb el màxim resultat, arribant a l'extrema vellesa i sense violentar l'organisme amb energies pròpies de la joventut.
Basta pendre un flascó per convèncer-se'n
Venda a 6'60 ptes. flascó, en totes les principals farmàcies d'Espanya, Portugal i Amèrica
NOTA.—Dirigint-se: trametent 0'25 pts. en segells de correu per al franqueig a Oficines Laboratorio Sàhatany, carrer del Ter, 16, Barcelona, rebreu gratis un llibre explicatiu sobre l'origen, desenrotllament i tractament d'aquestes malalties

VITEFOSFOR
(GOTES)
Per a curar ràpidament la Neurastènia, Debilitat cerebral, Esgotament físic i intel·lectual, Vertigens, Melancolia y la Debilitat sexual, preneu el VITEFOSFOR (Gotes), producte científic i garantit. No perjudica.
PREU, Ptes. 9'30 (timbres inclosos)
Venda BARCELONA: Segalà, Andreu, Específics Pelayo, Martín, V. Ferrer Específics Universitat, La Creu, Genové, Germana, Folguera, Coma, Específics La Creu (Sants) i Centres d'Específics i farmàcies.
MADRID: Juan Martín. — PALMA: Cooperativa Farmacèutica Balear.
VALENCIA: A. Gamir. — SARAGOSSA: S/A. Farmacèutica Aragonesa.

(c) Ministerio de Cultura 2006

LES LLETRES

UNA POESIA DE LLORENTE

«La Barraca»

Maragall, el poeta de la sinceritat, tingué un amor gran per la seva terra nadiua i aquest amor anà en el transcurs de la seva vida enfortint-se cada vegada més.

Maragall, home de la terra baixa, quedà pres amb l'espectacle grandiós de les serres catalanes; les seves excursions per l'alta muntanya el deixaven extasiat amb la contemplació del meravellós paisatge pirenenc. Aquestes muntanyes de la pàtria foren la seva inspiració i el seu amor.

Ningú com ell no ha descrit el paisatge tan fondament sentit. Que n'és d'agradable saber on i quan el poeta sentí ferida la seva sensibilitat que li inspirà tan belles poesies!

Tothom creia que *La Vaca cega* havia estat escrita a Senillers, inspirada a la Font de la Salut. Joan Alavedra posà les coses en clar; fou a Sant Joan de les Abadesses, una tarda que una vaca cega anà a abeurar-se a la Font d'En Cubilà, allí on hi havia una placeta amb uns arbres i uns bancs.

* * *

Doncs bé, així com Maragall és Catalunya, Llorente és València—País Valencià—, però és la València de la vida humil, alegre i honrada dels nostres llauradors, la visió ampla i fonda de l'horta, el cant ple de llum, el plany dolorós, les alegries, els sacrificis, el paisatge; tot el que és valencià vibra en els versos del nostre poeta.

Si Maragall és el cantor de l'alta muntanya, Llorente és el poeta de l'horta valenciana. Ningú com ell no copsà el paisatge; ell va veure tot el que tenia de llum i de color, d'encís i d'angoixa; i de totes les seves produccions *La Barraca* és la que ens dóna una pensa més viva i més senzilla de la nostra terra.

Blasco Ibáñez creà una *Barraca* dolorosa i punyent com una fuetada; Llorente ens oferí «com preat relicari el millor de la seva ànima creient i patriòtica, enamorada amb deliri del verger on va néixer, penetrada i sadollada de valencianisme».

Fixeu-se com la veu ell:

Com la gavina de la mar blavosa
que en la tranquila platja fa son niu;
com lo nevat colom que el vol reposa
de l'arbre verd en lo brancatge ombriu;
blanca, polida, somrisent, bledana,
casal d'humils virtuts i honrats amors,
l'alegre barraqueta valenciana
s'amaga entre les flors.

Ja tenim la terra valenciana al davant nostre, el poeta segueix descrivint la barraca, l'emparrat que és un palli de verdor; ficant-se a dintre veurem a un costat l'*estudi* on hi ha el llit dels pares, a la capçalera l'escopeta junt a un quadro de la Verge dels Desemparats, en un angle la calaixera i a sobre, al mig d'uns gerros plens de flors el retrat del fill soldat; després l'alcova de la xica d'on sent en les nits de ronda les *albades* que canten els pretendents, i a continuació l'escala de cargol que porta a la cambra on es guarden les collites i abans l'anyada o sigui la cria dels cucs de seda, i tot això i el pou al mig de la catifa virolada de l'horta, sota un cel puríssim enllumenat pel sol mediterrani.

Tot riu entorn; va l'aigua cristalina
corrent entre pomells de lliris blaus;
mouen els arbres ventijols suaus;
i si el fillet dormit a la mamella,
mira l'esposa, i calla, ou a lo lluny
llarga cançó de l'home que la rella
enfonsa amb valent puny.

En la barraca, en la humil casa de l'hortolà valencià, neixen i moren la bella llauradora, la que el foc de l'Aràbia duu en els ulls i el company sofert, lleuger, fort, sobri i lleial; perquè «els llauradors de l'horta no són per al poeta figures decoratives, sinó els seus germans en Crist i en la Pàtria, que treballen, pateixen, estimen i ploren amb ell.»

En tu naixqueren i ditxosos viuen:
per a ells lo món que veuen no és més gran;
com los aucells que moren on aniuen,
en tu bressol i tomba trobaran:
ton lluminós fogar és sa alegria;
a sa dolça calor són forts i rics.
Guarde-los bé ton ombra nit i dia,
de tots los enemics!

I així tota ella; amb els seus versos la imatge de la terra valenciana és evocada amb tota l'harmonia dels seus colors i de la seva vida patriarcal i senzilla de l'horta.

La Barraca és la pintura més perfecta de la nostra terra, i la mostra més sólida del seu lirisme; es veu en ella l'escola de Manzoni, allí es fon l'ideal amb el realista i sense ésser una poesia religiosa per l'objecte ho és per l'esperit. De tota l'obra de Llorente, *La Barraca* viurà sempre com un estel de primera magnitud perquè és la més admirable de les seves produccions.

Això inspirà la millor poesia de Llorente

Però anem al que interessa: on i com fou escrita *La Barraca?* Molt s'ha escrit sobre Llorente en el seu centenari, però ningú no s'ha endinsat en la seva ànima, ningú no ha esgarrapat al fons del fons i ha tret a la llum de la vida aquelles troballes meravelloses que foren els seus dalers, el que li suggeria les seves creacions, allò que li revelava un món nou.

En una quartilla que tenia amagada entre paperots, vaig trobar copiat com escriví la seva més valuosa producció. Heus-la ací:

«Una desgràcia — declara Llorente — fou també la causa principal de la creació de *La Barraca*. En el 83 morí mon pare; aquell cop m'afectà tant que en molt de temps no vaig tenir humor per a res, ni per sortir de casa. En aquell mes d'octubre, Arcadi Tudela m'invità a una cacera de tords en Albaida. Tant de temps portava jo sense sortir al camp, que al veure'l vaig sentir una impressió i una emoció molt fondes, com si se'm renovés la natura, igual que un arbre que rebrota.

«Jo mai he sentit afició a la caça i a la de tords menys; em semblava molesta perquè havia d'estar quiet i callat, i immoral perquè tenia quelcom de traició. M'avorria... De sobte vaig sentir desitjos d'escriure *La Barraca*, amb tanta facilitat, que vaig fer de seguida els cinc o sis primers versos. Confesse que *La Barraca* la vaig fer quasi d'una tirada. Volia suspendre el treball i una força superior a la meva voluntat m'ho impedia obligant-me a seguir escrivint.

»De com em sortí dóna idea aquest detall: per lo regular, les meves poesies, si es publiquen dues vegades, porten altres tantes correccions meves. Mai em deixen satisfet. Doncs bé, *La Barraca* no ha tingut una correcció des de que la vaig publicar. Moltes vegades, llegint-la em sembla que no és meva, com si açò que diuen inspiració fos quelcom estrany a nosaltres, imposat per un ésser invisible que es deu burlar a l'oir cridar-nos autors del que ell ens dicta a cau d'orella.»

* * *

Catalunya dintre la seva tasca de reconstrucció nacional ha començat a embellir els indrets de la pàtria, i fa poc honorava el poeta Guerau de Liost amb la Font de l'Oreneta, de Viladrau, convertida en monument.

Sant Joan de les Abadesses, en assabentar-se que en la Font d'En Cubilà fou inspirada *La Vaca cega* de Maragall, ha fet una crida per a honorar el dit lloc i fer el monument del dit poema.

La Barraca de Llorente fou escrita a Albaida — pàtria del gran dibuixant Segrelles—; aquest poble té doncs un compromís amb el gran poeta valencià.

Cal cercar en el seu camp l'indret o la font propera al lloc on una matinada d'octubre, enmig del gran silenci del despertar del dia, s'oïa el piular dels tords que passaven o queien envescats al parany, mentre un vent suau venia de la mar, els estels s'anaven esborrant de la negra pissarra del cel i un home enfebrosit per la inspiració donava a la vida els versos més sublims de la poesia valenciana.

S'ha de perpetuar la memòria del gran poema, ja que en ell canta el nostre poeta amb un doll d'inspiració i d'amor, a l'humil casal del llaurador de l'horta valenciana, cada vegada més escàs, ja que l'Ajuntament prohibeix la construcció—i la reconstrució i tot — de noves barraques.

Barraca valenciana! Santa i noble
escola del treball! Modest bressol
del que nos dóna el pa, laboriós poble
curtit pel vent i bronzejat pel sol!
Més que els palaus de jaspis i de marbres,
més que los arcs triomfals i els colisseus,
tu, pobre niu perdut enmig dels arbres
valdràs sempre als ulls meus.

Així, amb aquest sentiment, estimava Llorente les coses de casa.

ENRIC SOLER GODES

L'actualitat literària

Versos de Falgairolle

Adolphe de Falgairolle, el distingit escriptor francès, prou conegut dels catalans per la seva fidel devoció a totes les nostres coses i especialment dels lectors de MIRADOR pels articles de col·laboració que hi ha publicat, acaba d'editar un llibre de versos, *Voluptés du Silence*, que ens el revela afiliat, si no de cor, externament, a les tendències del sobrerealisme. La majoria d'aquests poemes tenen prou força d'expressió per a superar, àdhuc en l'esperit del lector més afecte a l'escola poètica tradicional, els entrebancs d'un simbolisme hermètic o d'una excessiva llibertat en les associacions d'imatges. Els dos poemes de tema cubà lliguen perfectament forma i fons, acolorits i càlids com són. I en *Les Tyrans*, versos canònicament perfectes, l'art de Falgairolle és igualment present.

Poetes catalans

En poc temps, tot de llibres de poetes catalans joves s'han apilat damunt la meva taula de treball. Davant la poesia, les meves facultats crítiques, suposant que elles existeixin, s'emboten. Em lliuro a la música de les rimes i a la cadència del ritme i només sé dir, al capdavall, si m'agraden o no. Deixeu-me dir que, per diversos conceptes, aquesta condició ha estat assolida amb la lectura de *Murmuris de corn marí*, de Mateu Janés i Duran, un nom massa oblidat, que ens dóna una sèrie de poemes plens de gravetat i d'emoció, despullats de tan austers, i dominats pel tema del mar, etern i sempre variable; amb la relectura de *Càrcer*, d'Andreu Maristany, del qual ja vaig parlar amb motiu de la seva publicació en els quaderns de *La Revista*; de *Terra de Vent*, de Maria Perpinyà, que també havia sortit primer a *La Revista*, i que renova la primera impressió de poesia fresca i simple, sense complicacions ni angoixes.

«Quaderns literaris»

Rebo amb una irregularitat que els fa esdevenir excepcions, algun dels volums de *Quaderns Literaris*. Després del llibre de Pere Caldés, amb el qual s'entusiasmava Albert Junyent, i que em produí també una sorpresa ben agradable, m'han arribat *Les meves presons*, de Silvio Pellico, traducció de Lluís Jordà. Un llibre una mica feixuc, d'aquells que cal haver llegit, però, i en una traducció prou correcta per fer-lo llegir de gust a qui no el conegui i permetre-li d'indignar-se amb el règim d'opressió que precedí la Unitat Italiana i que ara ha rebrotat prou ufanosament als mateixos llocs.

Cal remarcar, també, la recent aparició, en un sol volum, de *L'Home que fou dijous*, del gran escriptor Gilbert K. Chesterton. Homenatge adient a la memòria de l'ilustre traspassat, aquesta publicació en una edició popular de la brillant traducció que Pau Romeva féu, damunt les pàgines de *La Nova Revista*, de la novella més característica de Chesterton, haurà servit per actualitzar literàriament entre nosaltres un tema que, malauradament, sempre té prou actualitat: l'anarquisme terrorista.

«Ariana (una noia russa)»

No he llegit aquest llibre de Claude Anet en francès. L'autor no és, ni de bon tros, una de les meves febleses en literatura gàllica. Havia vist, en canvi, la remarcable interpretació que en un film agre i deficient, feia del paper d'Ariana la gran Elisabeth Bergner. En la traducció, simplement perfecta de tan àgil i normal, d'Encarnació Miquel, retrobo aquella Ariana arrauxada i enigmàtica, noia moderna que es lliura sense remordiments ni amor a un home, i que continua després, entre els alts i baixos d'una passió sensual, una comèdia extraordinària de perversitat simulada i d'indiferències glacials. No sé pas quin criteri haurà guiat la senyoreta Miquel a triar aquesta *Ariana* per a fer les seves primeres armes en el camp de la traducció. La seva tasca personal ha estat reeixida. L'exemplaritat que, segons el pròleg, hom pot trobar en l'aventura de la noia russa que ens presenta Claude Anet, és una mica difícil de veure, tanmateix.

Uns contes deliciosos

Als contistes indígnes que es debaten amb temes grisos i amb estils uniformats, si no incorrectes, jo voldria recomanar-los l'exemple de Marcel Aymé, l'autor de *La Jument verte*, que acaba de publicar un llibre de contes, *Le Nain*, d'una fantasia, una gràcia i un humor perfectes. No hi ha punts morts en les seves narracions. Siguin realistes, com *El Bastó*, o fantasioses, com *La clau sota l'estora*, a bé la difícil barreja dels dos estils, com aquells inoblidables *Tres fets diversos*, tots els contes són igualment divertits, perfectes de construcció, i llampeguejants de llenguatge.

R. T. M.

Canòdrom Guinardó

CURSES DE LLEBRERS

dimarts i dijous vespre; dissabtes i diumenges, tarda i nit

NOTA IMPORTANT: Viatges invitació amb taxi, sortida plaça Catalunya davant del Banc Biscaia. Consulteu condicions.

Una antologia de poetes francesos

Són ben poques les revistes del món que, com ara ha fet la *Nouvelle Revue Française*, puguin permetre's el luxe de fer una antologia dels poetes que han col·laborat en les seves edicions, coincidint, si fa no fa, aquesta antologia amb la que amb un criteri estricte, purament poètic, es pogués fer de la poesia francesa contemporània. En aquest cas, doncs, els marges no són marges per tal com gairebé tot s'escorria dintre d'aquests marges. La primera cosa a remarcar d'aquesta *Anthologie des poètes de la N. R. F.* és el seu extraordinari valor de caràcter general. Pot afegir-se, emprant una paraula una mica altisonant, que es tracta d'una obra perfectament històrica. En aquest cas la frase no desentona; no hi ve baldera. Qui vulgui enfrontar-se per primera vegada amb la poesia francesa dels darrers cinquanta anys es veurà obligat a recórrer a l'antologia d'una revista. I la idea que pugui extreure de les seves lectures no serà en cap manera parcial. Salvant petites omissions subsanables — una d'important: la de Francis Jammes — i que per un motiu o altre segurament trobaríem en totes les antologies, el panorama és vàlid — ni cal dir, utilíssim.

Les mans de Paul Valéry

Aquesta antologia haurà d'ésser comentada d'una manera amatent per tal com permet de veure reunits, acoblats, tot de noms dispersos, ara més que mai d'independència i d'irreductibilitat gelosos. Es tracta d'un període de la poesia francesa més aviat difícilment antologiable. L'obra crítica fonamental que sobre el mateix, o gairebé el mateix, període va publicar fa dos o tres anys Marcel Raymond, *Du Baudelaire au sur-réalisme*, ja concretava l'abast d'una diversitat essencial que fa de la poquesa d'uns anys una selva obscura on es perden maneres i teories sovint contraposades. Ara, aquestes oposicions serà permès de veure-les en uns textos aplegats en un volum de tamany natural, per dir-ho així — ni massa extens ni massa breu —. *A priori*, tot coneixedor de la poesia francesa contemporània sentiria una revinguda de pànic si li comuniquessin que s'intenta de fer una antologia com aquesta, puix que no se li escaparia de considerar els perills que s'amunteguen en aquest teixit més aviat confús, punts i contrapunts, que es pot dir que caracteritza el període esmentat. Avui, gràcies a l'obra de Marcel Raymond, gràcies també a aquesta antologia que ben sovint li serveix d'exemple, un primer assaig de sistematització ha estat realitzat. Es possible de veure en conjunt, en *massa*, ens atrevim a dir, tots aquests poetes que, com remarca Paul Valéry en el pròleg que encapçala l'antologia, tot i haver nascut en una terra considerada correntment com a no-poètica, o més exactament, no-lírica, han estat els corns escollits on ressonaven les novetats, els camins novells, les noves maneres, que s'afanyaven d'adoptar els poetes d'arreu, inclosos els dels països més allunyats que avui, per raons de distància elemental, s'aproximaven encara més als centres que irradien llur força imperialment. Heus ací un altre motiu d'interès. Repassant aquestes pàgines molts factors que afectaven, per exemple, la poesia nostrada, resten encadenats i poden ésser compresos d'una manera més autèntica. La poesia francesa d'aquests anys, no solament per a nosaltres, sinó també per tot el món, ha estat d'una eficàcia extraordinària. Cap poeta que mereixi aquest nom no n'ha sortit indemne. Sense recloure's en un localisme estúpid i nociu, es feia impossible de no topar-se durament amb noms com els de S. Mallarmé, Apollinaire, Paul Valéry, Paul Claudel, Jean Cocteau, André Gide, Max Jacob, Charles Maurras, Pierre Reverdy, Paul Eluard, per esmentar només els que s'esbaten amb una llum més corrosiva.

Es curiós de veure, tanmateix, com la diversitat característica d'aquesta poesia ens dóna la clau per assajar precisament una sistematització. De primer antuvi t'hi perdries i del seu caotisme no en sabries poar cap altra cosa que una impressió, si no lamentable, almenys desconcertant i una mica desencisada. S'esdevé, però, que quan la irregularitat es repeteix arriba a convertir-se, gràcies precisament a la repetició, en regularitat. Recordo, per esmentar un exemple que aclareixi mitjanament aquest fet, les famoses polèmiques que entorn de la irregularitat mètrica del *Myo Cid* es descabdellaren entre historiadors de la literatura castellana medieval. El que era desmoralitzador, al capdavall, era voler reduir els versos a un metre comú que el poeta en un moment donat abandonava segurament per ineptitud. Dir, com s'ha dit, i l'afirmació aparentment galdosa ha clos en definitiva el debat, que la llei mètrica del poema és precisament la de la irregularitat, al primer cop d'ull pot semblar capciós, simplement evasiu. Tanmateix, precisa molt més una orientació viable que no pas escatir infatigablement un problema que és segurament insoluble. Forçar versos, si més no, atempta a la integritat del poema, i això, ni cal dir, és una cosa més greu. Paral·lelament, formada una llei, en aquest cas de discontinuïtat, potser que s'il·lumini un caire de tota aquesta poesia. Aquest tret també la defineix. La defineix tant com aquesta mateixa discontinuïtat de caràcter espiritual, i de la qual aquella és segurament reflex, que sembla ésser base del nostre món modern que precisament es queixa per aquest motiu. En aquest sentit, les contradiccions es matisen d'un dramatisme que ho escalfa tot amb un mateix segell d'humanitat ardent. Bandegeu, doncs, com a menys essencials, les paraules, les justificacions dels poetes, i decanteu-vos a considerar el seu gest, el seu accent vital, totalment aturmentat i dubitatiu. Observeu el to, més que no pas el sentit, de les seves afirmacions i de les seves profecies. Haurà arribat aleshores el moment de les coincidències. Una unitat existeix i es reflecteix no pas en tot el que immediatament es copsa, ans, essencialment, en el que s'amaga darrera de les paraules i dels conceptes immediats. Una llei d'equilibri rompuda feia decantar els uns a l'esquerra i els altres a la dreta; tots, però, es decantaven. Amb aquest camí molts noms aparentment antitètics es retroben. La poesia estargeix una mateixa inseguretat. Al marge de filiacions més o menys vagues que també fóra possible d'escatir, hi ha un aire comú, com de família, que la perspectiva dels anys no farà més que aguditzar.

Ningú més indicat per prologar aquesta antologia de poetes francesos contemporanis que Paul Valéry, que ha escrit per a ella *Questions de poésie*, fragments una mica deslligats, alguns dels quals havíem llegit dispersos. Dic això perquè en la seva personalitat es troben precisament, tot i que sembli tan deslligada, alguna de les característiques que determinen una època. De bell antuvi ja és recomanable aquest pròleg, si més no, per una simple qüestió de qualitat. Valéry farà les delícies de tot lector sensible que veurà descabdellar-se una prosa que en els millors moments m'atreveixo a dir, i ja veieu que jugo fort, excedeix la seva mateixa poesia. El contingut encara ens porta a l'estat d'esperit que retrobem en tots i que es llança a fer disquisicions sobre la poesia i els seus límits. Els pensaments esdevinguts tòpics de Valéry es retroben. Val la pena d'assenyalar la seva qualitat negativa. P. Valéry perd el temps — permeteu-me que m'expressi així — tot precisant el que no és poesia. La poesia no és això, ni allò, ni el de més enllà, ni el de més ençà. Cal destriar-la, *purificar-la*, per dir-ho amb els mots exactes. Les pàgines exhaureixen aquesta capacitat negativa. En els acabaments Valéry reconeix que ara caldria fer una afirmació; dir, simplement, el que és poesia, en oposició del que no és poesia. Eliminat el llast, veure l'essència. Ho deixa, però, per un altre moment. Al capdavall, sempre ho ha deixat per un altre moment. La seva crítica s'ha aplicat amb fervor i cal reconèixer que ha servit per destriar tot de fenòmens. Es lícit, però, el dubte. Se t'acut la història d'aquell infant que volia saber el que era una rosa i per saber-ho l'anava desfullant, destruint-la, inferint lògicament que cap d'aquells fragments que destruïa no era la rosa. Tanmateix, es trobava que després de la seva anàlisi la rosa havia desaparegut; li mancava àdhuc la base de la seva anàlisi. El conte conté, evidentment, una ensenyança. El desencís, encara, és el mateix. Paul Valéry en els millors moments és un home que no creu. La seva essència és al capdavall negativa. Tant precisar empetitia el món fins a donar-li uns límits impossibles.

Tot això pertany a l'ordre del raonament valéryà. Amb tot, és alliçonador de constatar que quan parla una força més intuïtiva, més immediata de tot, Valéry, si bé no ens pot donar una definició escaient de la poesia, pot escriure paraules que almenys la refereixen a fenòmens vivíssims, experimentats universalment, i que, si més no, la il·luminen amb una claror abellidora. Es la força de la imatge. Tot, en definitiva, necessita una imatge. Aleshores pot escriure sobre la poesia paraules en un cert sentit tan poc valéryanesc, com les que transcrivim i, ni cal dir, subratllem fervorosament: *l'impression de la reconnaître et ressentir à tel instant est un accident plus ou moins fréquent dans une existance, comme il en est de la douleur et de la volupté; mais plus casuel encore...* Aquestes paraules, almenys, aproximen experiències i revelacions. Un pont és llançat per damunt del dubte. Concorden amb una veu íntima que quan es desvetlla ho fa com ho faria una força elemental de la natura. Cal només, amatentment, plegar-s'hi.

JOAN TEIXIDOR

Telèf. de MIRADOR: 24647

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA

ANTONI MARTI

Màxima rapidesa ⊡ Màxima qualitat

AVINYO, 19, pral. : Telèfon 17047 : BARCELONA

(c) Ministerio de Cultura 2006

LES ARTS I ELS ARTISTES

Les Exposicions

L'escultura als Salons

El que s'entén per gran qualitat és tan minsament administrat en el conjunt dels dos Salons, que no sentim cap mena de recança englobant en un sol article el resum de tot el que els escultors hi han exposat.

En el Saló de Montjuïc s'observen algunes abstencions de noms, a les quals s'ha arribat després d'algunes d'aquelles trifulgues clàssiques en molts artistes de casa nostra. A causa d'això no es pot negar que el Saló ha perdut un xic de la brillantor habitual.

Aquesta actitud no haurà impedit que el Premi Campeny recaigués en qui hauria recaigut altrament.

Viladomat, deixant com a immillorable la decisió del jurat, és el guanyador del premi d'escultura d'enguany.

Per aconseguir-lo, al nostre escultor li ha bastat de trobar un jurat equànime i de crear tres obres que no signifiquen més que altres tantes obres normals de la seva producció.

Viladomat, repetim-ho perquè és interessant, no ha hagut de fer més que treballar amb el seu to habitual perquè li fos concedit el premi.

Per a optar a la consagració oficial —l'altra ja la tenia—, no s'ha lliurat als *tours de force* temporals, que si bé són apreciables, no responen sovint al to sostingut a desitjar d'un artista. La seva norma ha estat la naturalitat posada disciplinadament a la consideració del jurat, i aquest, definitivament, ha rectificat el gran nombre dels falls arbitraris anteriors, que havien presenciat una ordre sistemàtica d'estudiada ignorància.

Tres han estat les obres presentades per Viladomat. Diguem tot seguit que l'atorgació del premi hem de considerar-la com a un premi de conjunt.

Viladomat es mostra amb la mateixa vàlua en qualsevol de les tres. Arreu és ben visible la maduresa de l'escultor, la facultat escultòrica extraordinària que presideix la seva creació, absolutament reeixida pel que fa als requisits intangibles de les tres dimensions.

De ritme perfecte els dos nus de dona i d'emoció el retrat de noia exposats, justifiquen l'esperit i la intelligència a reclamar d'un posseïdor just dels llorers del màxim premi d'escultura del nostre país.

La concessió d'aquell s'ha fet esperar tant, ha hagut de passar per tantes alternatives de partits presos perquè es decidís per a Viladomat, que bé ens podem permetre el goig de dedicar-li aquests mots per tal de fer-li arribar la nostra congratulació en aquests moments reivindicatius.

Seguint Viladomat en rigorós ordre de mèrits, hem d'aturar-nos davant Josep Clarà. El mestre Clarà, com era d'esperar, ha sostingut idealment el seu valor i particularment en el seu *Jove atleta* ateny l'alt interès que sempre ha desvetllat la seva col·laboració als Salons.

Al conjunt del de Montjuïc s'exhibeix una peça de rara eurítmia i de tècnica perfecta que volem assenyalar sense reserves. Ens referim a una escultura, assenyalada amb el número 214, que pertany a Francesc Juventeny. Aquesta obra, una noia nua, és una esplèndida revelació que fa urgent saber més d'aquest artista. La figura d'adolescent compta amb un grapat d'encerts que només són facultatius d'escultors consumats. Hi ha en ella, magníficament observada, la lassitud de l'edat, la poca-solta fisiològica, la sensació del misteri de la vida que comença d'entrellucar-se. En fi, conté plenament capturats els principis actius amb què ha de saber laborar un artista notable.

Fins ací arriba el gènere perfectament recollit en els dos Salons.

La resta, no cal dubtar-ne, tanca una bona colla d'obres remarcables que no arriben, però, a donar aquell to d'excepcional que hom voldria constatar. N'assenyalem les més sobresortints.

En el Saló de Barcelona es fan destacar: *Testa,* obra de Borrell-Nicolau significadament hellènica, però de molt bona factura; el *Nu de noia,* de Llorenç Cairó, petita escultura de deliciosa tècnica; l'obra de Camps-Arnau; la figura d'home d'Esteve Casanovas, les terribles proves de dificultats de Cuairan; el cap de maonesa de Jaume Duran; les obres de Giménez Botey, Marés, Hecksch, Montané, Pérez, Vareshine i Vasconcel.

Josep Viladomat — Cap de noia

A part assenyalem un retrat de Víctor Moré.

En el Saló de Montjuïc cal destacar alguna engruna de les escultures d'Adolf Armengol, declaradament desiguals, però que tenen alguna cosa dintre; les figures d'Antoni Casamor; un retrat de Carles Collet; *La família,* una bona peça de Josep Dunyach; el número 212, obra de Camil Fàbregas; la *Figura dreta* i l'*Ajeguda,* d'Ernest Maragall, particularment la darrera, que persegueix el domini formal total; la bona qualitat d'ofici del cap presentat per Ernest Marco; la col·laboració d'Enric Monjo, en preferència el gros nu; l'elegant i subtil estilització de Miquel Paredes; la petita escultura de Ramon Perera, i el cap de nen de Pere Jou, que en contradicció amb l'arcaisme de la talla directa del mateix artista, adquireix un notable valor.

Hem deixat per a darrer terme la participació de l'escultor Josep Canyes perquè creiem que és digna d'atenció. Canyes ha dut al Saló una escultura seriosa: ens referim al marbre que reprodueix una noia, prou important i reeixida per a destruir aquest *entourage* de mitja broma que s'ha farcit entorn de l'escultor. L'obra és plena de dificultats per a fer naufragar un home que no estigués ben dotat. El fet que Canyes les hagi sabut sortejar és un símptoma airós de la seva vàlua tan discutida. Canyes ha segellat el seu avenç amb una petita obra del gènere bibelotesc, el retrat del pintor Mir, que presenta una altra faceta en les possibilitats artístiques de la rara personalitat d'aquest mig contemplatiu, mig dinàmic escultor.

ENRIC F. GUAL

Acaba de posar-se a la venda la Revista

ART

Director: JOSEP M.ª JUNOY

Número extraordinari dedicat a l'Exposició de Primavera. — Il·lustrat amb un centenar de gravats. — Articles de: Alexandre Plana, Màrius Gifreda, Carles Capdevila, Josep Gudiol, etc.

Preu: 10 pessetes

Administració i venda:

LLIBRERIA CATALONIA

Ronda de Sant Pere, 3 Telèfon número 24647

En plena paradoxa

La volubilitat em penso que és un defecte bastant generalitzat en els pobles; però generalitzat o no, el fet que Catalunya sigui més o menys voluble, com a català, no em deixa gaire satisfet. Glorifiquem i oblidem que és un gust. I bon goig encara que mantinguem l'equilibri i no ens posem a oblidar sense contemplacions.

Demà passat farà exactament dotze anys que moria a Barcelona la figura més alta de la dramàtica catalana, Guimerà, i en dotze anys no solament no hem tingut temps de perpetuar d'una manera digna la memòria del Patriarca, sinó que s'ha pogut produir el doble fenomen de l'aparició dels qui creuen—suposo de bona fe—que cal revisar l'obra guimeraniana per *reduir-la* a uns límits més estrets, i a la consagració del que en podríem dir l'antítesi guimeraniana.

Quant al primer fenomen, no crec pas que de resultes d'una revisió sortís gaire afeblida l'obra del Mestre; més aviat em decanto a creure que es refermaria el valor actualment atorgat a la seva producció, i que no hi hauria pas manera de demostrar que l'obra de Guimerà s'aguanta amb quatre canyes, com algú pretén—o pretenia tres o quatre anys enrera.

Guimerà trigarà molt de temps a ésser igualat. Per a superar-lo, jo no veig pas, sincerament, l'escollit entre els escriptors d'avui. En canvi, pels escriptors actuals no solament hem vist igualar, sinó que també hem vist superar Mossèn Cinto. I de molt. Poeta per poeta, per mi és molt més formidable Maragall que Verdaguer, per citar-ne un de mort. Però això, ara, no compta, perquè la meva intenció no és pas de fer un estudi crític ni de Guimerà, ni de Verdaguer, ni de Maragall. La meva intenció era de comentar el segon fenomen que m'ha semblat descobrir en el dotzè aniversari de la mort de Guimerà—la consagració de l'antítesi guimeraniana, com deia abans—i que m'ha fet començar aquests mots amb unes consideracions de la volubilitat dels pobles.

Volia dir, per exemple, que quinze anys enrera, quan Guimerà passejava la seva glòria per la Rambla, era obligat que els vianants es descobrissin al seu pas. La manifestació de reverència al Patriaca es traduí en una imponent manifestació de dol —si voleu, acrescuda per fer una mica la llesca als dictadors dels set anys—a la seva mort i es traduí immediatament en la rapidíssima i ramificada subscripció popular per a bastir el monument que havia de dir als presents i als futurs, a «propis i estranys» tota l'admiració i tota la veneració i tota la gratitud d'un poble envers aquell que amb la ploma als dits havia dut la llengua de Catalunya als punts més alts i més nobles que havien estat possibles.

Han passat dotze anys. Les llistes de subscripció es donaren per closes al seu temps; el poble plebiscità inútilment on s'havia d'alçar el monument—s'interdí la Plaça de Catalunya, indret cobejat per tothom; hom votà la Plaça llavors Reial, la de les Glòries Catalanes, etc., i la Comissió decidí emplaçar-lo al capdamunt del carrer de Balmes, lloc no votat per ningú; el poble volia un monument, i la Comissió va entendre que estaria millor una urbanització...—i al capdavall el temps ha passat sense que es fes absolutament res a propòsit de Guimerà. Alguna vegada, alguna que altra Societat ha fet un crit: «Ep! com està aquell monument?» «Està bé, gràcies», ha semblat respondre la Comissió. I res més.

I ara fa dotze anys que va morir el Mestre. I aquell monument que s'havia d'alçar en quatre dies encara no ha sortit del paper. Però el poble ja està content, perquè ha trobat la compensació. La volubilitat del poble català fa possible l'acontentament, i potser l'engrescament i tot, perquè si no té el monument a Guimerà, ja té el monument al Miliu.

Sí, senyors. Barcelona està a punt d'inaugurar oficialment un monument al Miliu, bastit per subscripció popular. Barcelona haurà tingut en quatre dies un altar de pedra i bronze que perpetuarà la memòria d'un no-nat minyó que no ha sabut mai parlar català, ni ha sabut parlar mai—ni en català ni en castellà—amb un mínimum de correcció. La paradoxa del dia teixeix aquestes filigranes.

Jo no entenc com diantre ha estat possible recollir un grapat de mils de pessetes, per *subscripció popular,* per satisfer la vanitat del senyor Toresky de veure monumentat el seu part. No ho he pogut entendre mai. Sembla que quan ens posem a monumentar no ens vingui d'aquí. Tothom hi cap... menys Guimerà, Balmes, Granados, Monturiol i tants i tants i tants que, si no vaig errat, tenen algun mèrit més que el «cap de pinyol» que ara ha sortit de la fundició. Però tampoc no entenc com l'emissora amb etiqueta de monàrquica, republicana o esquirol, segons els temps, s'autoclassifiqui de catalana, quan el noranta per cent de la radiació parlada el fa en llengua castellana.

Si no tenim altre remei que resignar-nos a veure el monument a la vanitat del senyor Toresky, a la incorrecció del noi mal educat i a la impurificació de la llengua catalana quan va dels llavis de l'un als de l'altre, almenys que ens sigui permès de preguntar si trigarem gaire a veure monumentar l'home que demostrà durant mig segle uns mèrits ètics i patriòtics molt per damunt del que es pugui pretendre atorgar al catalaníssim *Emilio Capdepinyol.*

JOSEP MIRACLE

* * *

NOTA DE LA REDACCIÓ. — Es realment una vergonya que el Miliu estigui a punt de tenir un monument (i encara sort que no sigui a la plaça de Catalunya, com es pretenia) i Guimerà, com tants altres catalans ilustres, no el tingui.

Però també fóra una vergonya que se li erigís la baluerna projectada, només llegir la descripció de la qual ja esgarrifa. Sembla que encara seria pitjor que el primitiu monument a Pi i Margall.

LA VIA AUGUSTA

No sabem si la nostra insistència a parlar de qüestions urbanístiques es podrà interpretar com una conseqüència de barceloní desplaçat o obsessionat amb els valors pretèrits, presents o futurs, de la ciutat. Sigui com es vulgui, és el tema que més em plau. D'acord que no apassionen com els problemes polítics, els socials i els esportius; que no apassionen les actuals generacions com ho aconseguiren amb les del vuitcents. No creguéssiu pas, però, que aleshores no existissin problemes polítics ni socials; proporcionalment, n'hi havia tants o més que avui. Nosaltres opinem, amb tot, que les multituds eren per a certes manifestacions de tipus públic, tant o més irritables i malleables que les d'avui, bé que les actuals tinguin potser absolutament atrofiada aquella fibra que feia vibrar la sensibilitat ciutadana de manera viva, indubitable, quan s'escatien certes qüestions urbanístiques.

Les urbanitzacions del segle passat. La Plaça de Macià

Parlar d'urbanisme i no fer-ho del Pla Cerdà, seria quasi incomprensible, i no retreure una vegada més el blasme general, l'escàndol que produí la imposició del dit pla per una reial ordre del 2 de febrer del 1857, per demostrar la vivacitat d'aquells moviments d'opinió, seria desaprofitar un fort argument per als nostres raonaments.

No manquen pas avui importantíssims problemes urbans: el pla d'enllaços de ferrocarrils; l'aeriport; la reforma del districte V, tractada sovint amb una simplicitat encisadora; la construcció del port franc a la Zona Franca; el sanejament de les platges i el port duaner, per no allargar més la relació. Estem convençuts que si volgués obstaculitzar o anul·lar els plans urbanístics, les reformes i projectes que havem anotat. Podem creure que hi hauria dimissions de regidors, de l'alcalde, si convenia? No ens fem massa ilusions. Com que no hi hauria un estat conscient d'opinió que donés suport a les autoritats populars, les resolucions d'aquestes haurien d'ésser molt distintes de les d'aquells regidors que en veure la imposició del Pla Cerdà, contra el Pla Rovira que era el lògic, el fet amb el cap i el cor de barceloní, el que volia la ciutat, dimitiren irrevocablement i protestaren davant el govern central autor de la imposició.

El pla de l'enginyer Cerdà ha estat causa de molts errors, de moltes falles, d'haver constituït una ciutat amorfa al costat d'una ciutat viva, tot i les seves centúries. Algú digué al seu temps: «Aquest gran tauler d'escacs amb daus de pedra, ens donarà una fesomia a la ciutat nova que no tindrà ni momumentalitat ni gràcia.» El que féu aquests presagis tingué raó. I les circumstàncies polítiques de mitjan segle XIX haguessin estat les actuals, fa molt de temps que el castell de Montjuïc hauria deixat d'ésser el que és avui: sempre una possible nova Ciutadella, la utilitat de la qual, militarment, els mateixos interessats confessen que és nulla.

Suposem que hi hagués algú que un dia contribuïren a fer-la més evident els propietaris d'aquells temps i els que vingueren després, agreujant amb el seu egoisme l'atemptat urbicida de Cerdà.

Es podrà creure que el que hem dit no té quasi relació amb una nova via, la Via Augusta. En té i molta, tant com la nostra constància a parlar de qüestions urbanes i ornamentals. Allí on manca pols per aquests problemes, els qui posem la nostra bona voluntat a parlar-ne no deixem de prestar un servei a la ciutat i al seu demà; té també relació perquè cal dir com aquelles discussions que feien plorar els barcelonins per simples problemes d'urbanisme, no han deixat d'ésser aprofitades més tard i avui les solucions urbanes i monumentals s'amotllen més a les realitats i a la topografia de la ciutat, contribuint-hi i més encara hi podria contribuir el Pla Jaussely que mai no ens cansarem d'esmentar. La Via Augusta i la Plaça de Gala Placidia són una confirmació del que diem.

La Via Augusta segueix el mateix camí que seguia—que segueix subterràniament—un ferrocarril, el de Sarrià. Aquella ruta era exactament com el d'una riera o barranc que han fet les aigües en davallar de la muntanya. Tots sabem que les Rambles no són altra cosa que la urbanització del llit d'una riera. Aquell espai sobrant que deixà l'enfonsament del ferrocarril podia tenir dues aplicacions: prolongar els carrers de segona i tercera categoria de Gràcia i Sant Gervasi que travessen aquells terrenys, i produir mil solars per a la venda: era la solució utilitària i hauria estat la rutinària; l'altra, aprofitant aquella ruta, aquells espais per fer-ne una via digna, que alhora embellís totes les barriades a les quals donaria vida. La primera solució hauria proporcionat molts ingressos a l'Ajuntament, però escassos beneficis a la propietat; la segona li haurà ocasionat fortes despeses que, econòmicament, difícilment quedaran compensades, però que, repetim-ho, dignificaran i embelliran un interessant sector de la ciutat, lloc d'unió entre dues velles barriades i el sector alt de l'Eixampla, aquella que va perdent, per fortuna, una part de l'encarcarament que Cerdà i Madrid imposaren a Barcelona.

El projecte de Via Augusta aprovat i en pla d'execució pròxima, contribuirà plenament a donar caràcter a aquella zona de Barcelona que avui no n'ofereix d'altre que el d'un camp perdut i anàrquic. La secció ja urbanitzada, tocant a la Diagonal, ja dibuixa el que ha d'ésser; seguint amunt, després de la Travessera, s'està ja endevinant el que podrà ésser la Plaça de Gala Placídia, amb el campanar romànic d'una església en construcció i un possible edifici monumental entre els carrers de Saragossa i Via Augusta, que s'escauria quasi a l'eix de dita plaça, però a més d'un centenar de metres d'ella, al costat d'altres edificis què per les dimensions de la plaça poden aconseguir una alçada d'acord. De la Plaça de Gala Placídia, a la Plaça de Molina, existeixen ja algunes construccions; les possibilitats són considerables: ho permet l'amplada de la via, el desnivell, la forma corba i els angles que es produeixen, bastant nombrosos. La Plaça de Molina, en edificacions de bona alçada, està ja mig construïda; de la Plaça de Molina a Muntaner és allí on manca menys poc a fer: expropiar uns terrenys de relatiu valor, obrir la calçada central de peatons i la de la dreta per a vehicles i després tapar l'estació de Muntaner, dels Ferrocarrils de Catalunya.

Part alta del Passeig de Sant Joan o Saló de Garcia Hernández

La bona disposició de tots els que intervenen en l'adecentament i ornat d'aquesta zona de la ciutat no podrà acceptar altra solució que la lògica: urbanització total de Via Augusta fins a la Travessera; urbanització total de la Plaça de Gala Placídia i de la via fins a la Plaça de Molina; terminació ornamental d'aquesta plaça, i acabament total de la urbanització de la repetida via, de la Plaça de Molina fins a Muntaner. Qualsevol altra solució seria una solució mancada i no tindria una explicació tècnica ni econòmica, ja que l'esforç financer més important està fet.

Acabada la dita urbanització tindrem una nova via que valorarà fortament l'Eixampla, que podran veure, sense que ens n'avergonyim, els forasters.

Recordem tots com era la part alta del Passeig de Sant Joan, avui Saló de Garcia Hernàndez. La part baixa en dóna encara la pauta: una via ampla; uns plàtans, uns quasi frondosos, altres raquítics i nafrats; unes voravies un bon xic anàrquiques que al davant d'unes cases són pavimentades totalment, davant d'altres la meitat, davant d'algunes només la tercera part i davant dels solars per edificar amb un simple apissonat de terra argilosa. El que podria ésser una gran via, és una via senzillament mediocre. En canvi la part alta, ja edificada en les seves nou desenes parts, resulta bella, interessantíssima.

Es això el que cal fer a Barcelona.

La desgraciada concepció de l'Eixampla acabarà per no ésser tan manifesta si es té cura del detall, si són aprofitades totes les oportunitats, si les noves vies que es vagin construint responen a un sentiment total de bellesa, d'urbanisme i amor a la ciutat.

Via Augusta, Plaça de Gala Placídia, dos noms sonors que no tardarem a veure popularitzats a través d'una urbanització pràctica, escaient i bella.

PERE CASALS

(c) Ministerio de Cultura 2006

MIRADOR SETMANAL...

... de política catalana

L'OBRA DEL GOVERN I LA LLUITA CONTRA EL TERRORISME.

L'assassinat dels germans Badia, l'assassinat del gerent de La Escocesa senyor Mitchell, l'intent d'atemptat contra el coronel Moracho, han plantejat, amb tota la seva agudesa, el problema de terrorisme. Els atacs d'una certa premsa contra el terrorisme de determinades organitzacions ha tingut la virtut d'interessar enormement l'opinió pública. Els periòdics d'esquerra han portat l'atac a fons i han acusat públicament. El portantveu de la F. A. I. s'ha vist obligat a contestar, de primer antuvi amenaçant i després donant, o pretenent donar, explicacions.

Calvo Sotelo

Mai com ara no s'havia parlat tan clar del problema del terrorisme. Es evident que quan certs escàndols de caire policíac i judicial van de boca en boca, forçosament els elements del Govern han de fixar un criteri. Fins ara ni el Govern ni el Parlament no s'han molestat en aquest sentit. A l'acusació de *La Rambla* que s'havia lliurat armes a elements dels Sindicats Lliures, es contestava en forma evasiva i finalment s'arribava a la trista realitat que en la Conselleria de Governació un individu repartia permisos d'ús d'arma àdhuc a un senyor tan desconegut com Ramon Sales.

Es més. En el moment en què el portantveu de la F. A. I. amenaçava públicament, el conseller de Treball senyor Barrera confessava, humilment, que la C. N. T. ni acceptava ni respectava les ordres de la Conselleria. Nosaltres tenim una gran simpatia pel senyor Barrera, malgrat tenir els nostres dubtes sobre l'eficàcia de certs procediments. Comprenem l'estat d'esperit d'un home que ha hagut de resoldre i orientar no menys que 121 conflictes obrers en tres mesos. Però creiem, seriosament, que la Conselleria de Treball ha de buscar altres procediments, tant per resoldre els conflictes com per enrobustir la seva autoritat.

El govern de la Generalitat es troba davant d'aquests conflictes en un moment en què emprèn la realització de projectes d'un gran interès. Potser la visita que, un dia de la setmana, feren al senyor Companys els representants del Front d'Esquerres, tenia la finalitat de desfer aprensions i dubtes del president de la Generalitat, l'ànim del qual no és gaire segur. En aquesta visita es va parlar de la realització d'alguns aspectes del programa del Front d'Esquerres, i es va encarregar a una ponència la missió de presentar, com més aviat millor, un pla que englobi aquestes possibles realitzacions.

El senyor Companys ha parlat, diverses vegades, de la Llei electoral. El president desitjaria que el Parlament aprovés aquesta llei abans de les vacances parlamentàries. No se sap si serà possible, perquè no és cap secret per ningú que la majoria n'és contrària.

Remarquem que el govern, aquesta setmana, examinarà un informe del I. C. A. F. per tal de regular la indústria tèxtil. Aquest problema de la manca de treball en la indústria bàsica de Catalunya preocupa fondament el govern des de fa algunes setmanes.

Finalment s'ha aprovat la Llei sobre Procuradoria i s'anuncia la renovació dels Jurats Mixtos.

TRASPASSOS DE SERVEIS. — ELS ENLLAÇOS FERROVIARIS

La Comissió de Traspassos ha seguit reunint-se aquesta setmana. Malgrat no haver-se donat compte la premsa, és segur que s'ha ocupat de la qüestió de la C. H. de l'E. i de la possible solució que deu donar-s'hi.

El senyor Martí Esteve, que ha anat a Madrid a prometre el càrrec de diputat al Parlament espanyol, ha anunciat a la premsa que ben aviat seran enllestits els traspassos del Departament de Finances.

L'alcalde de Barcelona també es trasllada a Madrid per gestionar l'aprovació d'una part del pla d'enllaços ferroviaris que puja uns 115 milions de pessetes.

El senyor Josep Rivas González ha estat nomenat vocal suplent de la Comissió Mixta i encarregat d'efectuar l'inventari dels béns i drets de l'Estat que es cedeixen a la Generalitat.

... de política de la República

DOS CRIMS EXECRABLES

A la matinada del diumenge al dilluns es produïren dos fets que per la seva naturalesa i pels procediments que foren emprats despertaren, en ésser coneguts, la més absoluta aversió de les persones sensates. A la una de la nit queia assassinat el tinent del Cos de Seguretat senyor Josep del Castillo, acusat, segons sembla, d'haver mort un parent de Primo de Rivera en la collisió que es produí, el maig passat, a la Castellana.

Per venjar la mort del tinent, uns guàrdies de Seguretat, no se sap ben bé, encara, si per propi impuls o per indicació d'algun oficial, organitzaren una veritable acció punitiva: es presentaren al domicili del diputat monàrquic senyor Calvo Sotelo i, per la força, se l'enduguèren en una camioneta. A mig matí el cadàver del cap de Renovación Española fou trobat en un cementiri dels afores, presentant dues ferides, una en un ull i l'altra al cor.

Heus ací la relació d'aquest segon crim execrable. Ningú no pot ignorar l'enorme transcendència política d'aquest fet. Davant la repetició d'actes de violència, davant la manca de rumb que s'observa entre els dirigents actuals, tothom demana un canvi ràpid de procediments per evitar doloroses conseqüències i, potser, que es produeixin esdeveniments de força que, a més d'ésser inoperants, trencarien en flor les nostres aspiracions catalanistes.

La posició governamental esdevé delicadíssima. De moment, a l'hora que escrivim, s'està arbitrant una fórmula per tancar les Corts uns quants dies. No hi ha dubte que tothom es sent aclaparat per la irresponsabilitat d'aquestes bandes d'assassins que, ultra assassinar-se a mansalva, estan comprometent la tranquillitat del país i l'obra del govern republicà.

Fóra impossible preveure, en aquest moment, quines seran les conseqüències d'aquest crim i la reacció que hi seguirà. El nerviosisme, a Madrid, és extraordinari. Fóra molt demanar, i en tot cas imposar, una treva a aquesta anormalitat que va en camí de convertir-se en endèmica?

LA VAGA EN EL RAM DE LA CONSTRUCCIÓ

L'actitud de la C. N. T. en el conflicte del ram de la construcció ha fet possible que, durant tota la setmana, tant les organitzacions proletàries com el govern no sabessin quina resolució havien de pendre. La C. N. T., a Madrid, ha reeixit a vèncer la U. G. T., la qual organització sofreix les conseqüències de la tàctica maximalista de Largo Caballero. Es clar que la majoria dels patrons, recolzant-se en les divisions obreres, han intentat sabotejar el laude del ministre de Treball i han fet possible que el conflicte derivés cap a un veritable caos.

L'actitud de la C. N. T., les vacillacions de la U. G. T. i el desig, per part del govern, de no agreujar la situació política degut a aquest conflicte social, han permès que, aquesta setmana, la situació política anés lligada a l'actualitat social. Reunions i conferències, entrevistes i converses, tota l'activitat política anava encaminada a trobar solucions a las divergències entre el govern i els organismes sindicals. Semblava que el divendres les negociacions s'havien de rompre, després de la publicació del laude assenyalant el dia de la represa del treball. Però fou possible trobar una solució i, dilluns passat, es reintegraven al treball els afiliats a la U. G. T., però no els de la C. N. T. que continuen mantenint, amb la màxima intransigència, l'arrogància que sempre els caracteritza.

La vaga de la construcció a Madrid. Obrers abandonant el treball

Ara la C. N. T., amb aquest conflicte i amb els que vindran, no intenta pas guanyar una vaga més o menys. Intenta no menys que imposar la seva supremacia a tot Espanya. Vol imposar-se a la U. G. T. i, per aconseguir-ho, s'aprofita hàbilment de la tàctica revolucionària de Largo Caballero.

Per això *El Socialista*, que veu clarament la maniobra, ha llançat la veu d'alerta mentre Largo Caballero a Londres es deixava retratar i interviuar infantilment, tot declarant que la C. N. T. anava adoptant, de mica en mica, l'acció marxista-leninista.

LA SETMANA PARLAMENTÀRIA. — PROJECTES I PLANS DEL GOVERN

La setmana parlamentària ha transcorregut sense gaire transcendència. Han continuat discutint-se els projectes de llei sobre jubilació de la magistratura i sobre el rescat de béns comunals. Per l'aprovació definitiva d'aquesta llei, l'oposició demanarà el quòrum.

Els diputats nacionalistes bascos continuen llimant les asprors que presenta l'aprovació de l'Estatut Basc. El gran conflicte és la qüestió de la supervivència, dintre el règim autonòmic, del Concert econòmic. Com se sap, les províncies basques gaudeixen d'un Concert econòmic, és a dir d'un règim fiscal propi, amb l'Estat espanyol. Aquest concert acaba l'any 1951 i es pretén, ara, que el règim estatutari respecti el concert fins aquesta data.

Sembla que el ministre d'Hisenda no és d'aquesta opinió. Les minories de dreta han presentat un escrit a la mesa del Parlament demanant l'examen de les bases del Concert econòmic. El senyor Prieto ha fet de diplomàtic, per veure si és possible trobar una fórmula, però la qüestió s'ajorna dia rera dia.

El ministre d'Obres Públiques ha presentat un pla, molt interessant, dividit en sis anualitats, per tal de fer possible el petit regadiu a Espanya. El pla ha estat valorat en 87.900.000 pessetes.

El ministre d'Indústria i Comerç ha creat una Junta Central reguladora per a la fixació dels preus dels articles d'alimentació, vestit, habitació i materials de construcció; el ministre de Treball ha convocat unes conferències per la reducció de la jornada de treball en determinades indústries.

Heus ací algunes de les activitats ministerials en aquests darrers dies.

DEBATS EN PERSPECTIVA. — ALTRA VEGADA MARCH

Es portarà al Parlament la qüestió de la repressió amb motiu del 6 d'octubre abans de les vacances parlamentàries? Així s'ha afirmat. No cal dir que aquest debat haurà de produir, forçosament, derivacions d'índole política.

Aquesta setmana ha estat la dels escàndols. Es parla — s'ha tornat a parlar — de la defraudació a l'Estat per part del periòdic *Ya*; del contraban en divises i exportació de capitals de la Transmediterrània, de Joan March. I, per fi, d'un cert afer de subvenció a la Ybarra, del qual saben alguna cosa els senyors Rocha i Marraco.

... de política internacional

L'ACOSTAMENT AUSTRO-ALEMANY

Tota la premsa europea comenta àmpliament l'acostament austro-alemany, anunciat ja d'una manera oficial, dissabte passat, amb discursos de Goebbels i de Schuschnigg i comunicats dels governs. L'acostament és conseqüència d'acords basats en el reconeixement de la sobirania austríaca, és a dir de la independència, per part del III Reich.

En altres temps, la notícia de l'acostament de dos països en divergència s'hauria considerat com un fet de caràcter pacifista. En comptes d'això, l'entesa austro-alemanya suscita variades preocupacions. I això perquè ha estat aconseguida per mitjanceria de Mussolini, el qual ha assolit així d'eliminar l'únic motiu de desavinença amb Hitler.

Recordem que en l'entrevista de Venècia en 1933, els dos dictadors es separaven sense haver arribat a un acord sobre aquest punt. Hitler, que és austríac, tenia àdhuc raons personals de sostenir l'Anschluss, que en *Mein Kampf* considera inevitable. Ara les coses han canviat. Hitler cedeix, es compromet a respectar la independència austríaca. Els avantatges econòmics de l'acord són insignificants per al Reich, i els polítics envers Austria tenen un valor molt limitat.

El sacrifici que ha fet el cap del Tercer Reich és gran i, quan s'ha decidit a fer-lo, és que deu haver-hi raons de gran importància, de més pes que un simple recolzament diplomàtic recíproc en les discussions internacionals a venir. Evidentment ens trobem davant una aliança italo-alemanya—ja traçada a grans línies per Stresemnn quan, en l'hivern de 1927, anà a San Remo a entrevistar-se amb Mussolini — que deu haver precedit els acords austro-alemanys.

Una aliança entre Berlín i Roma suposa la delimitació de les respectives zones d'influència a Africa i a Europa, un acord entre els dos «dinamismes» igualment afamats de prestigi i mancats de matèries primeres.

Es considera que Alemanya i Itàlia unides són un perill. Què se'ls pot oposar per a fer-lo ineficaç? Evidentment només una entesa estreta entre la Gran Bretanya i França, que ara només existeix teòricament, però no en la pràctica. Els recents esdeveniments demostren que entre Londres i París segueixen havent-hi punts de divergència.

Per ara, Anglaterra no assumeix una actitud decidida, que seria l'únic capaç de frenar els dos governs dictatorials. Es la mateixa tàctica de 1914, que aleshores hauria evitat la guerra, i ara es repeteix davant un perill semblant.

La situació europea actual és deguda en gran part als errors anglesos. Ja fóra hora que el govern de Londres els reparés. Però sobre aquest punt no és bo de fer-se massa illusions.

UN NOU PLA DE MUSSOLINI I LA REUNIÓ DELS LOCARNIANS

No pot dir-se que aquest estiu sigui de repòs per a la diplomàcia. La reunió dels locarnians, assenyalada per al 22 a Brusselles, corre perill. En efecte, la resposta de Mussolini a la invitació de Van Zeeland no és la que s'esperava. Itàlia no pendrà part en la conferència de Brusselles si Alemanya no hi pren part també. Es pot dir, doncs, que els dos dictadors han format un front únic.

Legalment i moralment, s'havia de considerar Itàlia fidel al pacte de Locarno, renegat unilateralment per Alemanya. Potser Itàlia vol ara posar-se en el mateix pla que Alemanya? Tant Grandi com Mussolini han afirmat diverses vegades que Itàlia seguiria fidel a totes les obligacions derivades dels pactes referents a Europa.

Però ara, en comptes d'això, no solament la participació de l'Itàlia és condicionada a la d'Alemanya, sinó que Mussolini ofereix un «pacte dels sis» que hauria de compendre Anglaterra, França, U. R. S. S., Itàlia, Alemanya i Polònia. Es tracta d'una edició corregida i ampliada del «pacte dels quatre». En ocasió de proposar-se aquest, Rússia i Polònia protestaren, considerant-se vexades en llur prestigi de grans nacions, i des d'aquell moment es notà un refredament, que s'accentuà amb el temps, de les relacions franco-poloneses. Avui, esperant millor èxit, Mussolini inclou la U. R. S. S. i Polònia en el nou pacte.

De què serviria aquest, encara no està ben determinat; de moment, però, pot afirmar-se que afermaria la supremacia de les grans nacions en perjudici de les petites.

Quan el «pacte dels quatre», Mac Donald i John Simon es prestaren massa al joc mussolinià, i hi arrossegaren Daladier i Paul-Boncour. Però avui no sembla pas que els anglesos estiguin en la mateixa disposició d'ànim, cosa que permetrà a França més llibertat d'oposar-se al «pacte dels sis», iniciativa que es contradiu amb el principi d'igualtat entre tots els països i que atacaria d'arrel tota organització de la seguretat collectiva.

Resta a saber si tindrà lloc o no la reunió de potències locarnianes i quins acords podrà pendre. Creiem que caldrà ajornar-la, car la reunió no pot limitar-se a un canvi d'impressions sense arribar a conclusions precises, de les quals podrien derivar complicacions que es volen evitar.

QUÈ PASSA A ROMANIA?

De Romania arriben notícies més aviat confuses. Sembla que el moviment germanòfil guanya terreny i que fins s'ha infiltrat en el gabinet.

Aparentment es tracta de qüestions de política interior, però en realitat es treballa un canvi d'orientació de la poltica exterior, encaminat a apartar Romania de la Petita Entesa i de l'òrbita d'influència francesa i russa.

Titulesco ha abandonat Montreux i s'ha traslladat a tota pressa a Bucarest, on sembla que ha tingut llargues entrevistes amb el rei, del qual es sospita que no és aliè a la influència de Berlín. Titulesco té, però, prou autoritat al seu país per a desbaratar l'efecte de les maniobres alemanyes.

HISTORIETA ESCOCESA

—Tot el camí heu vingut amb el piano així?

—Sí al tramvia no me l'han volgut...

(*The Passing Show*, Londres)

—Talleu aquest arbre. Esguerra tota la vista!

(*Ric et Rac*, París)

L'oficial. — Per què no us treieu el cigarret de la boca, quan saludeu?

El soldat. — Es tan curt que no el puc agafar.

(*Smith's Weekly*, Sydney)

—Ja no puc esperar més a cobrar el vostre compte. Demà he de pagar una lletra...

—Està bé això! Vós feu deutes i després teniu la pretensió que jo us els pagui!

(*Ric et Rac*, París)

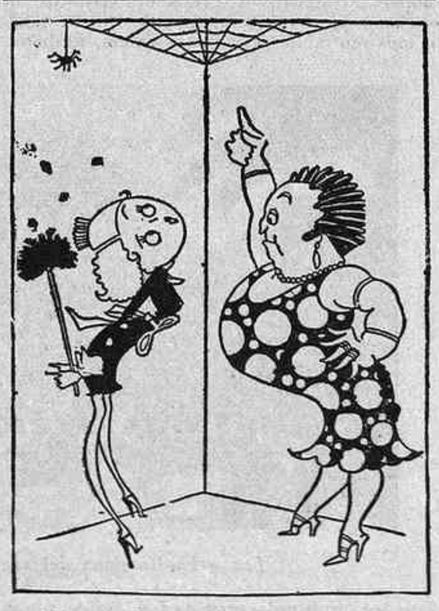

—Diu que ha netejat l'habitació? I això què és?

—Em creia que era la ràdio.

(*Everybody's Weekly*, Londres)

La Calor i la Gana

La calor esgota i fa perdre la gana, i això és un greu perill per a la salut.

Asseguri's, fent prendre al seu fill dues cullerades diàries de CARNE LIQUIDA, les quals contenen l'aliment de mig quilo de carn fresca.

CARNE LIQUIDA

del Dr. Valdés Garcia de Montevideo

Es digereix més fàcilment que la llet

AUTO-LITE BATTERIES

LA MARCA DE FAMA MUNDIAL

SENS COMPETENCIA EN DURACIÓ I ECONOMIA

AUTOTRACCIÓN ELÉCTRICA, S. A.

GARATGE ELECTRIC MOIÀ, 618

IMPRESOS COSTA
NOU DE LA RAMBLA, 45
BARCELONA

(c) Ministerio de Cultura 2006